

การมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูผู้สอนในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม
ของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

PARTICIPATION OF ADMINISTRATORS AND TEACHERS

IN STUDENT MORAL DEVELOPMENT OF SCHOOLS

UNDER BURIRAM EDUCATIONAL

SERVICE AREA OFFICE 3

วิทยานิพนธ์

ของ

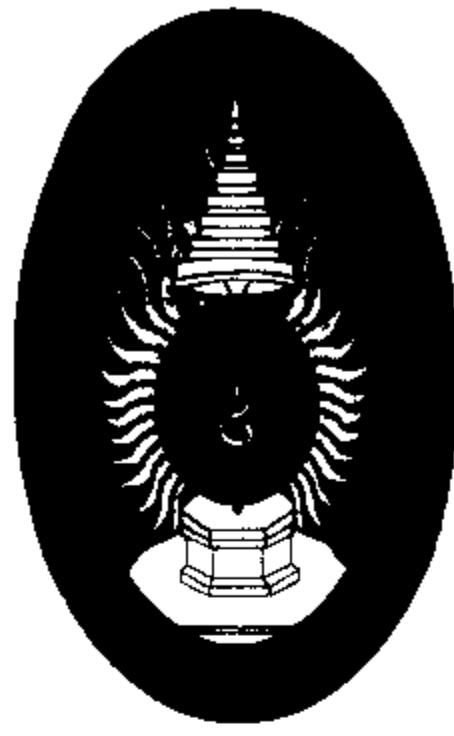
สรสิทธิ์ ทิพย์อักษร

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา

มีนาคม 2554

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาวิทยานิพนธ์
ของนายสรสิทธิ์ ทิพย์อักษร เรียบร้อยแล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

.....ประธานกรรมการควบคุม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สงวน ทรงวิวัฒน์)

.....กรรมการควบคุม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมศักดิ์ เทศสวัสดิวงศ์)

.....กรรมการควบคุม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิวัฒน์ กัลยพฤษ)

.....กรรมการสอบ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประกิจ จันตะเทียน)

.....กรรมการสอบ
(ดร. ชูเกียรติ จารัตน์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุเทียบ ละอองทอง)

วันที่.....เดือน.....ปี พ.ศ. 2554

ชื่อเรื่อง	การมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูผู้สอนในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3	
ผู้วิจัย	สรสิทธิ์ ทิพย์อักษร	
กรรมการควบคุม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สงวน ทรงวิวัฒน์	ประธานกรรมการ
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมศักดิ์ เทศสวัสดิ์วงศ์	กรรมการ
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นิวัฒน์ กัลยพฤษ์	กรรมการ
ปริญญา	ครุศาสตรมหาบัณฑิต	สาขา การบริหารการศึกษา
สถานศึกษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	ปีที่พิมพ์ 2554

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูผู้สอนในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยจำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง เพศและอายุ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ในปีการศึกษา 2551 จำแนกเป็นผู้บริหารจำนวน 181 คน และครูผู้สอนจำนวน 345 คน รวม 526 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมี 3 ลักษณะ คือ แบบสำรวจรายการ (Checklist) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และแบบปลายเปิด (Open-ended Form) แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น .9670 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานใช้ t-test (Independent Samples t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance) ในการเปรียบเทียบรายคู่ในแต่ละด้าน ใช้วิธีการของ เชฟเฟ (Scheffe's Method) โดยกำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก
2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

4. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนตามกลุ่มอายุเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียน โดยรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการวางแผน และเมื่อพิจารณากับรายกลุ่มพบว่ามีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระหว่างกลุ่มอายุต่ำกว่า 40 ปี และอายุ 40-50 ปี

5. ผู้บริหาร และครูผู้สอนแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียน ในด้านการร่วมวางแผนควรมีการวางแผนด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนอย่างชัดเจน ควรเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยให้ครูผู้สอนควรสอดแทรกการสอนคุณธรรม การเรียนการสอนทุกวิชาและให้ครูผู้สอนควรจัดทำแผนบูรณาการกับการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ด้านการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมนักเรียน โดยให้โรงเรียนควรจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเป็นประจำอย่างต่อเนื่องควรจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม โดยเน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติจริงและเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนให้มากที่สุด ด้านการส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรม ควรจัดกิจกรรมอบรมนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ เช่น สวดมนต์ ไหว้พระทุกวันศุกร์สุดสัปดาห์ มีการยกย่องเชิดชูเกียรตินักเรียนที่มีคุณธรรมดีเด่น ด้านการติดตามผลการพัฒนาคุณธรรม มีการติดตามประเมินผลการพัฒนาคุณธรรมนักเรียนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ผู้บริหาร ครูผู้สอนและผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการมีการติดตามและประเมินผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนด้วย

TITLE	Participation of Administrators and Teachers in Student Moral Development of Schools under Buriram Educational Service Area Office 3		
AUTHOR	Sorasit Thip-aksorn		
ADVISORS	Assistant Professor Dr. Sa-nguan Songwiwat	Thesis Advisor	
	Assistant Professor Somsak Tessawatwong	Co-advisor	
	Assistant Professor Niwat Kanlayapruk	Co-advisor	
DEGREE	Master of Education	MAJOR	Educational Administration
SCHOOL	Buriram Rajabhat University	YEAR	2011

ABSTRACT

The purposes of this research were to study and compare the participation of administrators and teachers in student moral development of schools under Buriram Educational Service Area Office 3, classified by working position, gender, and age. The samples were 526 people, including 181 administrators and 345 teachers, under Buriram Educational Service Area Office 3 in academic year 2009. The research instrument was a 3-part questionnaire including checklist, rating scale, and open-ended form with its reliability .967. The data were analyzed by percentage, mean, and standard deviation; and the hypotheses were tested by t-test Independent Samples Method, and One-way analysis of variance. If there were differences among groups, the Scheffe' s Method was then used. The statistical significance difference was set at .05 level.

The results of this research were as follows:

1. The opinions of the administrators and teachers about the participation in student moral development of schools under Buriram Educational Service Area Office 3 as a whole were at much levels.
2. The opinions of the administrators and teachers about the participation in student moral development of schools under Buriram Educational Service Area Office 3 both as a whole and separated issue showed statistical significant differences at 0.05 level.
3. After comparing the opinions of administrators and teachers about the participation in student moral development of schools under Buriram Educational Service Area Office 3

accordingly to different genders, it was found that there were no differences. both as a whole and as each aspect.

4. After comparing the opinions of administrators and teachers about the participation in student moral development of schools under Buriram Educational Service Area Office 3 accordingly to age, it revealed that there was no difference; whereas, there was statistical significant difference at 0.05 level in the aspect of planning between the samples who were below 40 years old and 40-50 years old.

5. The opinions and suggestions of the administrators and teacher about the participation in student moral development of schools under Buriram Educational Service Area Office 3 were as follows :1) Planning : school should plan to develop the morality of students clearly 2) Learning activities : teachers should integrate morality in teaching and learning activities in all learning strands and integrate the lesson plans with student morality reinforcement; 3) Students' activities : schools should provide and continually have moral development activities based on students advantages ; 4) Promotion : schools should provide students' training activities such as praying all Fridays, praising the students who had the best moral performances ; 5) Following-up : schools should follow up, evaluate the student moral development continually and regularly, and the administrators, teachers and guardians should participate in following up and evaluating the students moral development.

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สงวน ทรงวิวัฒน์ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมศักดิ์ เทศสวัสดิ์วงศ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์นิวัฒน์ กัลยพฤกษ์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประกิจ จันตะเทียน และดร.ชูเกียรติ จารัตน์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ให้ความอนุเคราะห์ ตรวจแก้ไขข้อบกพร่องและให้ข้อเสนอแนะด้วยความเอาใจใส่จนวิทยานิพนธ์ สำเร็จสมบูรณ์ ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์สาขาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ทุกท่านที่ได้ประสาทวิชาความรู้และให้กำลังใจตลอดมา ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านคือ นายสมศักดิ์ ชอบทำดี รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษามหาวิทยาลัย เขต 3 นายดำรง กรเกษมกล ผู้อำนวยการโรงเรียนนางรอง นายพินิจ เมฆะสุวรรณ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหัวถนน ที่ให้ความกรุณาตรวจสอบแก้ไขและให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร และครูผู้สอนใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ทุกท่านที่ได้กรุณาตอบแบบสอบถามจนทำให้วิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี คุณประโยชน์และคุณค่าที่พึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดามารดา บูรพาคณาจารย์ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านด้วยความเคารพอย่างสูง

สรสิทธิ์ ทิพย์อักษร

สารบัญ

บทที่

หน้า

1 บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
สมมุติฐานของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6

2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม.....	9
ความหมายของคุณธรรม จริยธรรม.....	11
ทฤษฎีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม.....	14
ทฤษฎีการพัฒนาบุคลิกภาพ.....	14
ทฤษฎีการให้เหตุผลทางจริยธรรม.....	15
ทฤษฎีพัฒนาทางด้านสติปัญญาของเพียเจต์.....	16
ทฤษฎีแรงจูงใจของมาส โลว์.....	17
ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา.....	19
แนวทางในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน.....	21
หลักคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมในการดำรงชีวิตที่รับผิดชอบต่อสังคม.....	21
แนวนโยบายการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียน.....	22
แนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และวินัย.....	24
ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน.....	26
ปัญหาด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน.....	28
แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียน.....	30
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	32
งานวิจัยในประเทศ.....	32
งานวิจัยต่างประเทศ.....	35

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

3 วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	37
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	40
ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย.....	40
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	41
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	42
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	43

4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
ผลวิเคราะห์ข้อมูล.....	48

5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	75
สมมติฐานของการวิจัย.....	76
วิธีดำเนินการวิจัย.....	76
สรุปผลการวิจัย.....	78
อภิปรายผลการวิจัย.....	80
ข้อเสนอแนะในการวิจัย.....	85
บรรณานุกรม.....	87

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก.....	92
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ.....	93
ภาคผนวก ข ขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือวิจัย.....	97
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกเครื่องมือการวิจัย	101
ภาคผนวก ง แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	103
ภาคผนวก จ ผลการประเมินเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	114
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	117

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
Buriram Rajabhat University

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 พัฒนาการทางบุคลิกภาพที่เป็นที่ยอมรับตามหลักจิตวิทยามนุษยนิยม (พัฒนาการ 5 ชั้น ของมาสโลว์).....	18
2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของผู้บริหารจำแนกตามขนาดโรงเรียน.....	38
3 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของครูผู้สอนจำแนกตามขนาดโรงเรียน.....	39
4 จำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับรายละเอียดของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	48
5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จำแนกรายด้าน.....	49
6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ด้านการร่วมวางแผนเพื่อพัฒนาคุณธรรม.....	50
7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน.....	51
8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ด้านการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม.....	53
9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ด้านการส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรม.....	54

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการติดตามผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม.....	55
11 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนใน โรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ตามสถานภาพตำแหน่ง โดยรวมและรายด้าน.....	56
12 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนใน โรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการร่วมวางแผนเพื่อพัฒนาคุณธรรม.....	57
13 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนใน โรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาจริยศึกษา.....	58
14 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ด้านการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับ การพัฒนาคุณธรรม.....	59
15 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ด้านการส่งเสริมการเข้าร่วม กิจกรรม.....	60
16 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ด้านการติดตามผลการพัฒนา คุณธรรม.....	61
17 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนใน โรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ตามสถานภาพเพศ จำแนกรายด้าน.....	62

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง

หน้า

- 18 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการร่วมวางแผนเพื่อพัฒนาคุณธรรม..... 63
- 19 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาจริยศึกษา..... 64
- 20 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม..... 65
- 21 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการส่งเสริมการจัดกิจกรรม..... 66
- 22 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการติดตามผลการพัฒนาคุณธรรม..... 67
- 23 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ตามสถานภาพอายุ โดยรวมและเป็นรายด้าน..... 68

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง

หน้า

24	ผลการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ตามวิธีของเซฟเฟ (Scheffe's Method) เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน ด้านการร่วมวางแผน เพื่อพัฒนาคุณธรรม โดยจำแนกตามสถานภาพอายุ.....	69
25	เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการร่วมวางแผน เพื่อพัฒนาคุณธรรม.....	70
26	เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนวิชาจริยศึกษา.....	71
27	เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการจัดกิจกรรม เกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม.....	72
28	เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการส่งเสริม การเข้าร่วมกิจกรรม.....	73
29	เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการติดตาม ผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม.....	74

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมโลกได้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีด้านต่างๆ หลากๆ ด้านมีการแข่งขันทางธุรกิจ โดยเฉพาะด้านการสื่อสารที่ส่งผ่านข้อมูลกันอย่างรวดเร็ว เกิดการแข่งขันกันทุกด้านในการพัฒนาประเทศทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย ซึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนา เพื่อให้ก้าวทันต่อความเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีซึ่งมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และโครงสร้างของสังคมไทยอย่างมาก จากสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลง ทำให้ค่านิยมของคนไทยในปัจจุบันให้ความสำคัญต่อการพัฒนาวัตถุ แต่ขาดการพัฒนาทางด้านจิตใจ คือคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม ล้วนสะท้อนให้เห็นถึงความเสื่อมโทรมด้านคุณธรรมของคนในสังคมนับวันจะรุนแรงขึ้นไปเรื่อยๆ ทำให้สังคมไทยเกิดวิกฤติการณ์มีการทุจริตในวงราชการ และเอกชนอย่างไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ทั้งการฉ้อราษฎร์บังหลวงในวงราชการ เช่น การทุจริต การก่อสร้าง การจัดซื้อวัสดุในงานราชการ การหลีกเลี่ยงการเสียภาษี นอกจากนี้ยังมีการฉ้อราษฎร์ บังหลวงเงินโยบาย สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดความเสียหายแก่บ้านเมือง ซึ่งผิดไปจากสังคมไทยในอดีตที่เป็นสังคมที่เอื้ออาทร มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รู้รักสามัคคี เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เห็นคุณค่าขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม ซึ่งคุณธรรม จริยธรรมดังกล่าวกำลังจะสูญหายไปจากสังคมไทยจะเห็นได้จากการเกิดความขัดแย้งแตกแยก เกิดการประท้วงเรียกร้องสิทธิต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย เพราะการแสวงหาอำนาจ ชื่อเสียง เงินทอง เกียรติยศ มีการกอบโกยผลประโยชน์ให้กับตัวเอง ผู้ด้อยโอกาสก็พยายามดิ้นรนแสวงหาเพื่อความอยู่รอด จนเกิดปัญหาต่างๆ ตามมา เช่น การก่ออาชญากรรม การค้าประเวณี เกิดโรคเอดส์ การทำลายสิ่งแวดล้อม การตัดไม้ทำลายป่า สิ่งเหล่านี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากการขาดคุณธรรม จริยธรรมในการพัฒนาจิตใจให้ควบคู่กับการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัตถุ

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าจากสภาพปัญหาที่ปรากฏในสังคมไทยกำลังประสบปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม มีผลต่อเด็กและเยาวชนซึ่งอาจจะสร้างวิกฤติให้กับสังคมในอนาคต ความด้อยด้านคุณธรรม จริยธรรมในเด็กและเยาวชนนั้น เป็นสัญญาณอันตรายที่เรียกร้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้องหันมาให้ความสนใจในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูควรมีส่วนในการวางรากฐานในเด็กและเยาวชน ครูควรสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมทุกรายวิชาเพื่อให้ผู้เรียน

เข้าใจว่าคุณธรรม จริยธรรมไม่ได้แยกส่วนจากศาสตร์ด้านอื่น เมื่อพิจารณาโดยสรุปแล้วมีผลมาจาก ความไม่สมดุลระหว่างความเจริญทางด้านวัตถุ กับความเจริญทางด้านจิตใจของคนในสังคมที่กำลังเสื่อมถอยลง ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยในปัจจุบันที่เป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านวัตถุที่ถูกพัฒนาขึ้นอย่างจริงจัง ดังนั้นการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อสังคมไทยเป็นอย่างมากในการกำหนดความสงบสุขของคนในสังคม หากคนในสังคมเป็นผู้เปรียบพร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม สังคมนั้นจะมีแต่ความสงบสุขในขณะเดียวกัน ถ้าคนในสังคมใดมีความบกพร่องทางด้านจิตใจ ขาดคุณธรรม จริยธรรมแม้ว่าสังคมนั้นจะมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจก็ย่อมจะแสวงหาความสงบสุขได้ยาก ดังนั้นการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของคนในสังคมจึงมีความจำเป็น และจะต้องกระทำอย่างต่อเนื่องครอบคลุมประชากรทุกกลุ่ม (สุทริวงษ์ ตันติยาพิศาลสุทธิ. 2542 : 31)

การพัฒนาคนให้มีคุณภาพ จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่สำคัญที่จะช่วยให้การพัฒนาประเทศประสบผลสำเร็จซึ่งจะต้องพัฒนาด้านจิตใจหรือคุณธรรม จริยธรรมควบคู่ไปด้วย ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่เกิดขึ้นแล้วในหลายประเทศที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าไปด้วยดี ประชากรที่มีคุณภาพ และมีคุณธรรม จริยธรรม ประเทศไทย ก็ เป็นประเทศหนึ่งที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพ ดังกำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 และฉบับที่ 9 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคน โดยกำหนดให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาประเทศ

กระบวนการพัฒนาคนให้เป็นคนที่มีคุณภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมได้นั้น ต้องใช้กระบวนการหลายประการ กระบวนการหนึ่งที่สำคัญที่สุดคือการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 (ราชกิจจานุเบกษา. 2540:16) ที่กล่าวถึงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมไว้ มาตรา 81 ว่ารัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้ คู่คุณธรรม นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กล่าวไว้ในหมวดที่ 3 มาตรา 6 ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

สำนักงานการประถมศึกษาเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีหน้าที่ดูแลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดวัตถุประสงค์การดำเนินงาน ประจำปี 2547 ไว้เพื่อพัฒนาผู้เรียนทุกคนในวัยการศึกษา ภาคบังคับให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนมีสวัสดิการที่ดีและพร้อมที่จะพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยมีมาตรการส่งเสริม และจัดกิจกรรมที่ก่อให้เกิดคุณธรรม จริยธรรม วินัย กีฬา ทักษะชีวิต หลีกเลียงปัญหาเสพติด และโรคเอดส์ ตลอดจนส่งเสริมความเป็นเลิศด้านวิชาการ โดยมอบหมายให้โรงเรียนเป็น หน่วยงานทางการศึกษาที่มีหน้าที่จัดการศึกษาให้สอดคล้องกันให้ผู้เรียนมีความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม การจัดการกระบวนการเรียนรู้มุ่งพัฒนาคนให้มีคุณภาพโดยยึด ผู้เรียนสำคัญที่สุดและผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนมีการปลูกฝัง คุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ไว้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ (สำนักงานการ ประถมศึกษา. 2544 : 3) โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งสังเกตได้จาก การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและค่านิยมทางวัตถุ ดังนั้นการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3

ผู้วิจัยเห็นว่าการที่จะพัฒนาคนให้มีคุณธรรม จริยธรรมได้นั้นจะต้องเริ่มการสอดแทรก คำสอนทางพระพุทธศาสนา มีการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียนให้มาก จากสภาพ ปัญหาที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยตระหนักถึงปัญหาของสังคมไทยนับวันยิ่งทวีความรุนแรงขึ้น จะเห็นได้ว่าจากความวุ่นวายต่างๆที่เกิดขึ้น สาเหตุมาจากคนไทยขาดคุณธรรม จริยธรรม จึงเป็นเหตุให้สังคมไทยเป็นสังคมตามใจตนเองอย่างไร้ขอบเขต ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการวิจัย เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูผู้สอนในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเยาวชน ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร และครูผู้สอนในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนใน โรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 โดยจำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง เพศ และอายุ

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผู้บริหาร และครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 แตกต่างกัน
2. ผู้บริหาร และครูผู้สอนที่มีเพศ ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 แตกต่างกัน
3. ผู้บริหาร และครูผู้สอน ที่มีอายุ ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 แตกต่างกัน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร และครูผู้สอนในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3
2. เป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน
3. เป็นแนวทางให้ผู้บริหารและครูผู้สอนตระหนักในความสำคัญและเห็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3
4. เป็นข้อสนเทศในการกำหนด นโยบาย แผนงาน โครงการและแนวปฏิบัติของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 และเขตอื่นๆ

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของเนื้อหา

1. การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร และครูผู้สอนในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จำนวน 5 ด้าน คือ

- 1.1 ด้านการร่วมวางแผนเพื่อพัฒนาคุณธรรม
- 1.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาจริยศึกษา
- 1.3 ด้านการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับคุณธรรมนักเรียน
- 1.4 ด้านการส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรม
- 1.5 ด้านการติดตามผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จำนวน 3,617 คน เป็นผู้บริหารจำนวน 326 คน ครูผู้สอนจำนวน 3,291 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มประชากรโดยใช้การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี และมอร์แกน (Krejcie & Morgan. 1970 : 608-610 ; อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2542 : 149) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 526 คน จำแนกเป็นผู้บริหารจำนวน 181 คนและครูผู้สอนจำนวน 345 คน หลังจากนั้นทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นอย่างมีสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) แล้วทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ

3.1.1 สถานภาพตำแหน่ง แบ่งเป็น

3.1.1.1 ผู้บริหาร

3.1.1.2 ครูผู้สอน

3.1.2 เพศ แบ่งเป็น

3.1.2.1 ชาย

3.1.2.2 หญิง

3.1.3 อายุ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม

3.1.3.1 อายุต่ำกว่า 40 ปี

3.1.3.2 อายุ 40-50 ปี

3.1.3.3 อายุสูงกว่า 50 ปีขึ้นไป

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร และครูผู้สอนในการพัฒนา
คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ (Mental and Emotional Involvement) ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม (Group Situation) ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าว เป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น กับทั้งทำให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย
2. คุณธรรม หมายถึง คุณงามความดี หรือ สิ่งที่ดีงาม ที่ปลูกฝังให้นักเรียน ประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้ชีวิตสงบสุขและสังคมมีความสงบสุข
3. จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบต่อตนเองและสังคม อันก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
4. การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม หมายถึง ผู้บริหารและครูผู้สอน ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ประกอบด้วย
  - 4.1 การร่วมวางแผนเพื่อพัฒนาคุณธรรม หมายถึง การคิดหรือเตรียมการที่จะพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน
  - 4.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง กิจกรรมในกระบวนการเรียนรู้ ที่ผู้บริหาร และครูผู้สอนจัดให้กับนักเรียนเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม
  - 4.3 การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับคุณธรรมนักเรียน หมายถึง กิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับนักเรียน เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้นำเพื่อประโยชน์ กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย
  - 4.4 การส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรม หมายถึง กิจกรรมที่โรงเรียนร่วมกับชุมชน และหน่วยงานอื่นจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เช่น ค่ายพุทธบุตร กิจกรรมวันสำคัญ ฯลฯ
  - 4.5 การติดตามผลการพัฒนาคุณธรรม หมายถึง วิธีการที่โรงเรียนดำเนินการ เพื่อติดตามผลที่เกิดจากการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน เช่น การควบคุมความประพฤติ นักเรียน ฯลฯ

5. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียนและรองผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3
6. ครูผู้สอน หมายถึง บุคลากรที่เป็นข้าราชการครูซึ่งทำหน้าที่สอนในโรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูผู้สอน ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเสนอหัวข้อสำคัญตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

- 1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน
- 1.2 ความหมายของคุณธรรม จริยธรรม
- 1.3 ทฤษฎีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม
- 1.4 ทฤษฎีการพัฒนาบุคลิกภาพ
- 1.5 การให้เหตุผลทางวัฒนธรรม
- 1.6 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์
- 1.7 ทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์
- 1.8 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา

2. แนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน

- 2.1 หลักคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมในการดำรงชีวิตที่รับผิดชอบต่อสังคม
- 2.2 แนวนโยบายการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ในโรงเรียน
- 2.3 แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และวินัย
- 2.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียน
- 2.5 ปัญหาด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน
- 2.6 แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียน

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 3.1 งานวิจัยในประเทศ
- 3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน

การพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรมนั้น ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมไว้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาหาความรู้เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยให้เป็นผู้ที่เพียบพร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุขดังจะกล่าวต่อไปนี้

โลกปัจจุบันกำลังอยู่ในช่วงคลื่นลูกที่สาม คือ โลกที่หมุนไปด้วยพลังวิทยาการความรู้ และสารสนเทศ หลังจากที่ผ่านคลื่นลูกที่หนึ่งซึ่งก้าวหมุนไปด้วยพลังการเกษตรจาก ทรัพยากรธรรมชาติและแรงงานและคลื่นลูกที่สองที่ก้าวหมุนไปด้วยพลังอุตสาหกรรมจากเงินทุน เครื่องจักรกลและแรงงาน เอกวิทย์ ณ ถลาง ; อ้างถึงใน (กรมวิชาการ. 2544 ข : 2) มองว่าเรามาถึง ยุค ข้อมูลข่าวสารที่แพร่สะพัดอยู่ที่นี่ เรียกว่า Information Super Highway คือ ข้อมูลข่าวสารที่แพร่สะพัดอยู่ทั่วไปซึ่งมองไม่เห็นด้วยตาเปล่า อยากรู้อะไรก็รู้ได้ทุกแห่งทุกมุมเท่าที่ความรู้ของศูนย์ ข้อมูลจะสะสมเอาไว้ได้ ดังนั้นมนุษย์คนหนึ่งจึงอยู่สองโลก คือ โลกแห่งความเป็นจริงที่สัมผัสได้ รู้ได้ เต็มไปด้วยปัญหา แต่เต็มไปด้วยศักยภาพที่เราจะปรับตัวได้ อีกโลกเป็นข้อมูลข่าวสารที่อยู่เบื้องหลังที่เรามองไม่เห็น

จากการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันมีผลกระทบต่อสังคมไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วแบบก้าวกระโดดจากสภาพสังคมเดิมที่คนไทยในอดีตซึ่งเป็นสังคมเกษตรกรรมมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายไปสู่ความสลับซับซ้อนซึ่ง ศรีศักดิ์ วลิตโกดม ; อ้างถึงใน (กรมวิชาการ. 2544 ข : 1) ได้ให้ทัศนะทางด้านความเป็นอยู่ของคนไทยไว้ว่า สังคมไทยเดิมน้อยรักคนไว้ด้วยความสัมพันธ์แบบพี่น้อง เครือญาติ เพื่อนฝูงและมิตรสหายที่มีทั้งการเคารพในเรื่องอาวุโสและความเป็นกันเองอย่างเสมอภาค ส่วนสังคมสมัยใหม่มีความสัมพันธ์ทางสังคมที่แสดงความแตกต่างทางชนชั้นในลักษณะสูงต่ำระหว่างผู้มีความมั่งคั่งและอำนาจกับผู้ที่ต้องพึ่งพาอาศัย จึงเกิดเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่ยึดข้อขัดแย้งกันด้วยการใช้การบิดเบือนทางกฎหมายและวิถีทางการเมือง ซึ่งเป็นผลมาจากคนส่วนใหญ่ในสังคมถูกกล่อมกล่อม และมอมเมาจากลัทธิความเชื่อเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรีให้กลายเป็นบุคคลที่มองอะไรเพื่อตัวเอง เพื่อพวกพ้องของตนในลักษณะที่เป็นปัจเจกบุคคลจนตกขอบ ชื่นชมและกลุ่มหลงต่อความต้องการทางวัตถุนกลายเป็นการพัฒนาที่ไม่ได้คุณภาพของความเป็นมนุษย์ที่แฝงด้วยเล่ห์เพทุบายจนขาดความเป็นธรรมอยู่เนืองๆ ภาพสะท้อนสังคมในความคิดดังกล่าวสอดคล้องกับประเวศ วะสี (2537 : 7-8) ที่มีทัศนะว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่คร่อม 3 สมัย คือ ความเป็นโบราณ ความเป็นสมัยใหม่ ความเป็นหลังสมัยใหม่ สังคมไทยเปลี่ยนแปลงจากการหล่อหลอมเชิงวัฒนธรรม ด้วยสภาพของสิ่งแวดล้อมและสังคมจิตลักษณะ

ซึ่งมีความเหนียวแน่นไปสู่ความเป็นสมัยใหม่ ในระยะเวลาอันสั้น วิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงจากสังคมเล็กเป็นสังคมใหญ่ที่มีการใช้เทคโนโลยีตะวันตกในช่วงไม่กี่ทศวรรษนี้ก็ปรับสู่ความเป็นหลังสมัยใหม่ (Post - mentality) ที่ระบบข้อมูลข่าวสาร โยงคนทั้งโลกให้เข้ามาเชื่อมกันจนเกิดความเป็นโลกเดียวกัน (Globalization) ทำให้กระแสโลกเชื่อมโยงกัน เช่น ข้อมูลข่าวสาร ความคิด วัฒนธรรม ธุรกิจ ประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน ความสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม และกระบวนการทางสังคมอื่นๆ โดย ธีรยุทธ บุญมี (2541 : 1) ; อ้างถึงใน ประเวศ วะสี (2537 : 8) เห็นว่าเนื่องจากคนไทยและสังคมไทยยังไม่มีเวลาปรับขนาดของจิตจากจิตเล็กไปจิตใหญ่ และการจัดระบบการอยู่ร่วมกันในสังคมไม่ว่าจะเป็นระบบการเมือง การปกครอง ระบบความยุติธรรม ระบบศาสนา และจริยธรรมของการอยู่ร่วมกันในสังคมใหญ่ เราจึงเห็นภาพผลสมระหว่างความทันสมัยของวัตถุกับความเสื่อมสลายของสถาบันต่างๆ ทางสังคม และของศีลธรรมอย่างรุนแรงขณะเดียวกันก็นำมาซึ่งปัญหาวิกฤติในสังคม ซึ่ง สิปปนนท์ เกตุทัต (2538 : 5) วิเคราะห์ว่าสภาพปัจจุบันสังคมไทยเผชิญ “วิกฤติการณ์ทางคุณค่า” และ “วิกฤติการณ์ทางปัญญา” อันเนื่องมาจากสาเหตุต่างๆ ได้แก่ การเบี่ยงเบนค่านิยมแบบไทยไปตามกระแสสังคมโลก การยึดติดกับ “คุณค่าในอุดมคติ” เป็นชนวนความขัดแย้งในสังคมตลอดจนการสับสนในค่านิยมเนื่องจากคุณค่าในอุดมคติ ตรงกันข้ามกับความเป็นจริงสังคม

ต่อมาเมื่อประเทศไทยเริ่มมีนโยบายตลาดเงินเสรีและมีภาวะเศรษฐกิจที่ไม่ได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของตนเองเป็นสำคัญ มีการเร่งรัดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเร็วเกินไป หรือเรียกว่า “เศรษฐกิจฟองสบู่” มีการกู้ยืมเงินจากต่างประเทศมาลงทุนในธุรกิจที่ไม่สร้างรายได้ เช่น ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์มากเกินไป การปั่นราคาที่ดินให้มีราคาสูงเกินความจำเป็น เมื่อระบบการเงินมีปัญหาทำให้ต่างประเทศขาดความเชื่อมั่นเป็นผลกระทบต่อเศรษฐกิจทั้งระบบค่าเงินลดลงอย่างรวดเร็วธุรกิจต่างๆ ล้มละลายต้องสูญเสียเสถียรภาพและความเป็นตัวของตัวเองทางเศรษฐกิจภายใต้เงื่อนไขของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ระบบเศรษฐกิจมหภาคล้มเหลว ทำให้คนไทยยากจนลงอย่างกะทันหัน มีคนว่างงานมาก คนเป็นโรคเครียดและคิดฆ่าตัวตายมาก ขาดสติขาดความละเอียดรอบาป ความรุ่งเรืองเป็นของคู่กับความเสื่อมถอยทำให้สังคมไทยเกิดวิกฤตทางคุณค่าอย่างหนัก

จากภาวะวิกฤติของสังคมตามแนวความคิดต่างๆ สะท้อนให้เห็นชัดเจนถึงความอ่อนแอของสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นการหลงทางทั้งในการจัดการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา การอบรมทางสังคมและค่านิยมผิดๆ ที่สังคมส่วนใหญ่นำมายึดถือกัน คนที่ยึดค่านิยมที่ถูกต้องกลายเป็นคนทวนกระแสและล่าหลัง เมื่อสภาวะวิกฤติทางคุณค่าอย่างรุนแรงมาถึง สิ่งจำเป็นสิ่งที่จะช่วยกันกอบกู้และจรโลงสังคมไทยให้สงบสุขได้นั้น คือ ศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมและ

ค่านิยม ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหาทิศทางที่ถูกต้องชัดเจน เพื่อเป็นกรอบความคิดหลัก ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ในด้านวินัยและค่านิยมอย่างยั่งยืน สามารถนำไปปฏิบัติได้ง่าย อย่างเป็นรูปธรรมโดยมีการคิดวิเคราะห์ต้นเหตุของความแตกสลายของสังคม คือความล้มเหลว ของโรงเรียนที่จะไม่สามารถรักษามาตรฐานขั้นสูงของความประพฤติ โรงเรียนไม่สามารถสอน ให้นักเรียนซาบซึ้งในค่านิยมของสังคมดั้งเดิมได้ วิธีแก้ไขที่มองเห็นได้ง่าย ก็จะต้องเอา วิชาจริยศึกษามาสอนใน โรงเรียนใหม่เคียงคู่กับวิชาพื้นฐานอื่นๆ

นักจิตวิทยาอีกกลุ่มหนึ่งที่เน้นถึงความรักของพ่อแม่ที่มีต่อบุตรหลาน คือ เซียร์สและ คนอื่นๆ (Sears and Others. 1957 : 289-269) อธิบายว่า พ่อแม่มีหน้าที่หลักในการเลี้ยงดูลูกเป็นผู้ ตอบสนองความต้องการของเด็ก ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่ดีจากพ่อแม่เด็กจึงชอบและอยาก ทำตามพฤติกรรมของพ่อแม่ที่เกิดขึ้นควบคู่กับการตอบสนองความต้องการของตน พ่อแม่มี พฤติกรรมเช่นใดลูกก็มักจะมีพฤติกรรมเช่นเดียวกับพ่อแม่

ต่อมา บัสเซ (Bussey. 1982 : 701-706) ชี้ให้เห็นว่าทฤษฎีของวิททิง เป็นทฤษฎีที่ ใกล้เคียงกับความคิดของฟรอยด์มาก ที่อธิบายได้ว่าการที่เด็กชายอิจฉาสถานภาพของพ่อ เพราะว่า พ่อได้รับการดูแลเอาใจใส่จากแม่มาก จึงทำให้เด็กชายทำตนอย่างพ่อ และเด็กผู้หญิงก็เช่นเดียวกัน ได้เห็นสถานภาพของแม่ที่ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากพ่อ จึงเกิดการอิจฉาแม่ เด็กหญิงจึงพยายาม ทำตนตามอย่างแม่ในเพศเดียวกับตน

จากแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมดังกล่าว สรุปได้ว่าปัญหาสังคมไทย ในปัจจุบันเกิดจากสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ตามกระแสโลกที่เชื่อมโยงกัน ซึ่งส่งผล กระทบต่อสภาพความเป็นอยู่ ความสงบสุขและสภาพจิตใจของคนไทย ซึ่งสิ่งที่จะช่วยกันกอบกู้ และจรรโลงสังคมไทยให้สงบสุขและยกระดับจิตใจของคนไทยได้นั้น คือ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม โดยมีโรงเรียนที่ทำหน้าที่เป็นบ้านหลังที่สองของคนในสังคมให้มีความซาบซึ้งในศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีงามของสังคมไทยในอดีตไว้ไม่ให้สูญสลายไปตาม โลกในยุคปัจจุบัน

ความหมายของคุณธรรม จริยธรรม

คำว่า “คุณธรรม” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Moral” มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2530 : 190) คำว่า “คุณธรรม” หมายถึง คือ สภาพคุณงามความดี

ใน Virtue Dictionary of Education ให้นิยามในคำ “คุณธรรม” ว่าหมายถึง ความเป็นเลิศแห่งอุปนิสัยและความประพฤติดี (บุญมี แทนแก้ว. 2541 ก : 19)

อริสโตเติล (Aristotle ; อ้างถึงในบุญมี แทนแก้ว. 2541 ข : 195) ปรัชญาเมธีกรีกอีกท่านหนึ่งกล่าวว่า “คุณธรรมคือ คุณงามความดี เป็นสภาวะจิตใจที่มั่นคง ซึ่งแสดงออกมาในรูปการกระทำที่จงใจ และอยู่ในทางสายกลาง ความรู้กับคุณธรรมแยกกันไม่ออกแต่ไม่ใช่สิ่งเดียวกัน”

กูค (Good. 1973 : 641) ให้ความหมายของคำว่า “คุณธรรม” ไว้ดังนี้

คุณธรรม หมายถึง ความดีงามของลักษณะนิสัย หรือพฤติกรรมที่ได้กระทำจนเคยชิน

1. คุณธรรม หมายถึง คุณภาพที่บุคคลได้กระทำตามความคิด และมาตรฐานของสังคม ซึ่งเกี่ยวกับความประพฤติ และศีลธรรม

ธีรรัตน์ กิจจาร์ักษ์ (2542 : 4) ให้คำจำกัดความไว้ว่า คุณธรรม คือ ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เป็นกฎเกณฑ์และมาตรฐานมาตรฐานของการประพฤติปฏิบัติในสังคม และทำให้บุคคลมีการพัฒนาจนกระทั่งมีลักษณะพฤติกรรมของตนเอง มาตรฐานการตัดสินใจของสังคมจะเป็นเครื่องตัดสินใจว่าการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมเช่นนั้นเป็นเรื่องที่ผิดหรือถูก

พุทธทาสภิกขุ (2543 : 13) ได้ให้คำอธิบายไว้ว่า “คุณธรรม” ไว้อย่างละเอียด ดังนี้

คำว่า “คุณ” หมายถึง คำที่มีอยู่ในแต่ละสิ่งซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งความยึดถือเป็นไปได้ทั้งทางดี และทางร้าย คือ ทำให้จิตใจยินดีก็เรียกว่า “คุณ” ทำให้จิตใจยินร้ายก็เรียกว่า “คุณ” ซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติของมัน ผู้ที่มีจิตใจหลุดพ้นแล้วด้วยประการทั้งปวงจะอยู่เหนือความหมายของคำนี้

คำว่า “ธรรม” มีความหมาย 4 อย่าง คือ

1. ธรรมะ คือ ธรรมชาติ เรามีหน้าที่ต้องเกี่ยวข้อง
2. ธรรมะ คือ กฎของธรรมชาติ เรามีหน้าที่ต้องเรียนรู้
3. ธรรมะ คือ หน้าที่ตามกฎธรรมชาติ เรามีหน้าที่ต้องปฏิบัติ
4. ธรรมะ คือ ผลจากการปฏิบัติหน้าที่นั้น เรามีหน้าที่จะต้องมีหรือใช้มันอย่างถูกต้อง

สาราช บัวศรี (2523 : 142) ได้ให้ความหมายของคุณธรรมไว้ว่า คือแนวทางการประพฤติตนเพื่อให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างร่มเย็นเป็นสุข คุณธรรมมีหลายรูปแบบเช่น คุณธรรมในรูปของศีลธรรม ในรูปของค่านิยมเชิงจริยธรรม และยังรวมถึงค่านิยมในสังคมเกี่ยวกับกฎหมายต่างๆหรือพฤติกรรมการกระทำที่เป็นลักษณะของความดีงามที่สังคมยอมรับ

กล่าวโดยสรุป “คุณธรรม” หมายถึง ลักษณะที่ดีงามของบุคคล ซึ่งจะยอมรับและเห็นคุณค่าคุณธรรมเป็นพื้นฐานการแสดงออกของการกระทำที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น นอกจากนี้คุณธรรมยังเป็นบ่อเกิดแห่งจริยธรรม

คำว่า “จริยธรรม” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 216) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรม คือ ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม

ซาโรซ บัวศรี (2526 : 26) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่าเป็นค่านิยมในระดับต่างๆ ซึ่งสังคมและบุคคลต้องยึดมั่นถือมั่นและจริยธรรมนี้ย่อมจะนำสันติสุขให้แก่บุคคลและสังคมได้ตามควรแก่กรณี เพราะจริยธรรมเป็นเครื่องควบคุมอันตรกิริยา ระหว่างมนุษย์และสังคม หรือสิ่งแวดล้อมทั้งปวง

จริยธรรมมีโครงสร้างสำคัญอย่างน้อย 2 ประการ คือ

1. คีลธรรม (Moral Value) หมายถึง สิ่งที่ดีเว้น สิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติ
2. คุณธรรม (Ethical Value) หมายถึง สิ่งที่ดีควรปฏิบัติ

ซึ่งทั้ง 2 ข้อ รวมกันเรียกว่า จริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 2) ได้ให้ความหมายของ “จริยธรรม” ไว้ว่าเป็นลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ และมีขอบเขตรวมถึงพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่างๆ ด้านลักษณะและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม จะมีคุณสมบัติประเภทใดประเภทหนึ่งในสองประเภท คือ เป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกของสังคมนั้น รวมถึงพฤติกรรมที่สังคมชมชอบให้การสนับสนุนและลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่ หรือพยายามกำจัดและผู้ที่ทำพฤติกรรมนั้นจะมีความรู้สึกละอายใจหรือไม่ถูกต้องหรือไม่ควรกระทำเช่นนั้น ผู้ที่มีจริยธรรมสูง คือผู้ที่มีลักษณะประเภทแรกมากกว่าประเภทที่สอง

พนัส หันนาคินทร์ (2529 : 48) ได้ให้ความหมาย จริยธรรม ไว้ว่า ความประพฤติอันพึงปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อสังคม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองในสังคม การที่จะปฏิบัติให้เป็นไปเช่นนั้นได้ ผู้ปฏิบัติตามหลักจริยธรรมจึงต้องการประกอบกันทั้งความรู้สึกละอายใจและการปฏิบัติทางกายอันสอดคล้องกับความรู้สึกละอายใจทางจิตออกไปแล้วเป็นที่ยอมรับของสังคม และทุกคนสนับสนุน

บุญมี แทนแก้ว (2541 ก : 1) ให้ความหมายไว้ว่าจริยธรรมหมายถึงธรรมชาติหรือหลักการที่บุคคลควรประพฤติจัดว่าเป็นคุณธรรมที่แสดงออกถึงร่างกายในลักษณะที่ดั่งามถูกต้องอันเป็นที่ประสงค์ของสังคม

จุฑามณี เขียมสุวรรณ (2535 : 14) ; อ้างถึงใน (กรมวิชาการ. 2541 ก : 3) กล่าวถึงจริยธรรมว่า หมายถึง กฎ (rule) สำหรับประเมินพฤติกรรม โดยกฎเหล่านี้เกิดจากการเรียนรู้

สมบัติ มหาเศศ (2536 : 2) ; อ้างถึงใน (กรมวิชาการ. 2541 ก : 4) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมคือสำนึกที่คนพึงมีในเรื่องความรับผิดชอบ ชั่วดี ความถูกต้อง ความผิด ความยุติธรรม และไม่ยุติธรรมการประพฤติปฏิบัติดีต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อสังคมอันก่อให้เกิดความสงบสุข ความเจริญรุ่งเรืองในสังคมและประเทศชาติ

บุญมี แทนแก้ว (2541 : 1) ให้ความหมายไว้ว่าจริยธรรมหมายถึงธรรมชาติหรือ
 ลักษณะที่บุคคลควรประพฤติจัดว่าเป็นคุณธรรมที่แสดงออกถึงร่างกายในลักษณะที่ดั่งามถูกต้อง
 อันเป็นที่ประสงค์ของสังคม

พุทธทาสภิกขุ (2521 : 3) ให้ความหมายว่า จริยธรรมตรงกับคำว่า Ethics ในภาษาอังกฤษ
 แปลว่า ความประพฤติ หรือพึงประพฤติ โดยเน้นว่าความประพฤตินั้นต้องเป็นไปตามกฎเกณฑ์ของ
 ธรรมชาติ

ประภาศรี สีหอำไพ (2535 : 24-28) กล่าวว่า จริยธรรมมาจากภาษากรีกว่า Ethos แปลว่า
 ลักษณะนิสัยที่สามารถตัดสินคุณค่าได้ตามความหมายของความคิด ความงาม ความสุข และ
 จริยธรรม มีความหมายถึงความประพฤติตามค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยใช้จริยศาสตร์ศึกษา
 พฤติกรรมด้านคุณค่า สามารถวิเคราะห์ค่านิยมที่เป็นคู่กัน (Dichotomy) สามารถแยกแยะได้ว่าสิ่งใด
 ดีควรกระทำ และสิ่งใดชั่วควรละเว้น ทำให้ตัดสินคุณค่าของการปฏิบัติในแนวทางที่ดั่งามได้ตาม
 ความคิดระดับต่างๆ

จากนิยามดังกล่าวอาจสรุปความหมายของคำว่า “คุณธรรม จริยธรรม” หมายถึง
 การประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตในทางที่ดั่งามที่เริ่มต้นจากภายนอกเข้าสู่ภายในโดยนำความรู้
 ปัญญา เหตุผลและค่านิยมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองสังคม และโลกโดยพฤติกรรมที่ดั่งาม
 เหล่านั้นจะเกิดจากพลังวัดในการคิด ปฏิบัติ ผึกฝน ให้เจริญงอกงามอยู่เป็นนิจ

ทฤษฎีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม

การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และการเรียนรู้ทางจริยธรรมของมนุษย์นั้น
 มีการกล่าวถึงทั้งในทฤษฎีทางจิตวิทยา และแนวคิดของนักการศึกษา รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแต่
 ละทฤษฎีมีพื้นฐานแนวคิดและข้อตกลงเบื้องต้นแตกต่างกัน ในการนำมาใช้จึงไม่มีทฤษฎีใด
 ที่มีความสมบูรณ์อยู่ในตัว การใช้ทฤษฎีต่างๆ เพื่อเป็นแนวปฏิบัติจึงต้องพิจารณาทั้งจุดเด่น
 และจุดด้อยของทฤษฎีนั้นๆ แล้วนำมาบูรณาการกับทฤษฎีอื่นๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด
 และลดข้อบกพร่องที่จะเกิดขึ้น ซึ่งผู้วิจัยจะขอนำเสนอ ดังนี้

ทฤษฎีการพัฒนาบุคลิกภาพ

Piaget (1969 : unpagged ; อ้างถึงใน มาลินี จุฑะรพ. 2537 : 264) กล่าวว่า ความเชื่อที่ว่า
 จริยธรรมเป็นเรื่องของลักษณะบางประการของบุคลิกภาพ ฉะนั้น การพัฒนาจริยธรรมเป็นเรื่องของ
 จิตใต้สำนึก ซึ่งเด็กจะได้เรียนรู้มาตั้งแต่อายุ 2-3 ขวบ พัฒนาการทางจริยธรรม เป็นผลมาจากการที่
 ตัวเด็กได้ร่วมคบหาสมาคมกับผู้อื่น มากกว่าที่จะเป็นผลโดยตรงมาจากการพัฒนาทางด้านร่างกาย
 และทางประสาทหรือเป็นผลมาจากการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่ ครูและผู้ใหญ่ ในทฤษฎีการ

พัฒนาการทางจริยธรรมของ Piaget อธิบายว่า การฝึกอบรมและระเบียบวินัยจากที่บ้านเป็นเพียงส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมของเด็กที่เขาได้รับรู้เด็กจะยอมรับเอาความเชื่อค่านิยมต่างๆเหล่านี้ได้ ก็ต่อเมื่อเขาได้เกี่ยวข้องกับสิ่งนั้น ได้ใช้กฎเกณฑ์เหล่านั้นซึ่งเป็นผลที่เขาได้มีส่วนร่วมทางสังคม และแสดงบทบาท เด็กจะต้องสวมบทบาทของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับตน จึงทำให้เขาเข้าใจผู้อื่นอย่างชนิดเอาใจเขามาใส่ใจเรา เด็กจะต้องฝึกหัดคิดพิจารณาไตร่ตรองสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้สิทธิหน้าที่และการแลกเปลี่ยนกันและกัน หยั่งถึงจิตใจความรู้สึกนึกคิด

Piaget ยังกล่าวอีกว่า พัฒนาการรับรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ของเด็กที่ได้ศึกษามี 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 คือ ระยะที่เด็กแรกเกิดจนถึงอายุ 2 ขวบเป็นระยะที่เด็กรับรู้การสัมผัส เคลื่อนไหวอย่างไม่มีจุดหมาย ไม่มีควมสนใจ ตั้งใจระยะเวลาาน การเคลื่อนไหวร่างกาย เปลี่ยนแปลง จนกระทั่งถึงการเคลื่อนไหวอย่างมีจุดหมาย ซึ่งระยะนี้เด็กยังไม่มีระเบียบกฎเกณฑ์ใดๆในการเล่น แต่เริ่มแสดงความพอใจในกิจกรรมที่ทำเสมอ

ระยะที่ 2 คือ ระหว่างอายุ 2-5 ขวบระยะนี้เด็กถือตนเองเป็นศูนย์กลาง เด็กชอบเล่นตามลำพังและอยู่ในระยะกำลังเลียนแบบและหัดพูด แม้ว่าจะเล่นกับเพื่อน แต่ก็อยู่ในลักษณะต่างคนต่างเล่น ไม่ได้ใช้กฎเกณฑ์ร่วมกัน เด็กยังไม่สามารถแยกความคิดของผู้อื่นมาเปรียบเทียบกับความคิดของตน เด็กถูกบังคับให้ยอมรับกฎเกณฑ์ระเบียบจากภายนอกจากผู้ใหญ่และเด็กรู้สึกว่าคุณไม่เท่าเทียมกับผู้ใหญ่ อ่อนแอกว่าและไม่รู้ว่าตนมีความคิดแตกต่างจากผู้อื่น

ระยะที่ 3 คือ ระหว่างอายุ 6-8 ขวบเป็นระยะที่เด็กมีความร่วมมือกัน เด็กวัยนี้ชอบเล่นกับผู้อื่น ความพอใจในการเล่นไม่ใช่เพื่อความต้องการที่จะออกกำลังกล้ามเนื้อ การเคลื่อนไหวอย่างเดียวหรือไม่ใช่เพื่ออยู่ในโลกแห่งจินตนาการของตนเองตามลำพังแต่เพื่อความพอใจของสังคมการตกลงแบ่งปันกันระหว่างเพื่อน ความจงรักภักดีต่อพวกพ้อง และไม่ใช่เป็นการเล่นที่ต้องการเอาชนะเพียงอย่างเดียว ระยะนี้เด็กมองเห็นแล้วว่ากฎเป็นเพียงข้อตกลงซึ่งทุกคนต้องเคารพ

ทฤษฎีการให้เหตุผลทางจริยธรรม

ผู้สอนทฤษฎีการให้เหตุผลทางจริยธรรม (Moral reasoning) หรือเรียกย่อๆว่า MR เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย คือ Kohlberg ทฤษฎีของ Kohlberg ได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการคิดของนักจิตวิทยา และนักการศึกษาประเทศตะวันตกเป็นจำนวนมากตลอดสองทศวรรษที่ผ่านมา และได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการคิดของนักจิตวิทยาและนักการศึกษาไทยตลอดหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมา ด้วยการวิจัยเกี่ยวกับจริยธรรมที่ทำในประเทศไทยที่อยู่ในกรอบของแนวความคิด และวิธีของ Kohlberg การเสนอแนะวิธีการปลูกฝังจริยธรรมแก่เยาวชนไทยก็อยู่ในกรอบของแนวความคิด และวิธีของ Kohlberg เช่นกัน(ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม. 2520 : 73)

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget)

จริยธรรมเกิดจากแรงจูงใจในการปฏิบัติตนสัมพันธ์กับสังคม การพัฒนาจริยธรรมจึงต้อง

มีการพิจารณาเหตุผลเชิงจริยธรรมตามระดับสติปัญญาของแต่ละบุคคลซึ่งมีวุฒิภาวะสูงขึ้น การรับรู้จริยธรรมก็พัฒนาขึ้นตามลำดับ

การพัฒนาจริยธรรมของมนุษย์มี 3 ขั้น (ประภาศรี สีหอำไพ. 2540 : 30) คือ

1. ขั้นก่อนจริยธรรม (ตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 2 ปี) ยังไม่เกิดจริยธรรม แต่สามารถรับรู้จากประสาทสัมผัสและมีการพัฒนาการสติปัญญาในช่วงต้น

2. ขั้นเชื่อฟังคำสั่ง (อายุ 2-8 ปี) เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ มีการคิดก่อนปฏิบัติการตามคำสั่ง ซึ่งในขณะแรกเริ่มจะไม่คำนึงถึงเหตุผลของคำสั่งนั้น

3. ขั้นยึดหลักแห่งตน (อายุ 8-10 ปี) เกิดหลังความคิดพัฒนาการทางสติปัญญาสูงขึ้น ตามประสบการณ์ทางสังคม กลายความเกรงกลัวอำนาจภายนอก เริ่มมีความคิดเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น

ทฤษฎีของเพียเจต์ทั้ง 3 ขั้น ในการพัฒนาจริยธรรมนี้เป็นที่ยอมรับมีผู้ศึกษาแนวทางต่อมา คือ โคลเบิร์ต ได้แบ่งจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับในแต่ละระดับ แบ่งออกเป็นขั้นย่อย ๆ ระดับละ 2 ขั้น ดังนี้

ระดับที่ 1 ระดับก่อนเกณฑ์ หมายถึง การตัดสินใจเลือกกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้อื่น (อายุ 2 -10 ปี)

ขั้นที่ 1 มุ่งที่จะหลบไม่ให้ตนเองถูกลงโทษทางกาย เพราะกลัวความเจ็บปวดที่ได้รับ และยอมทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่เพราะมีอำนาจทางกายเหนือตน

ขั้นที่ 2 เลือกกระทำในสิ่งที่น่าสนใจมาให้ตนเองเท่านั้นเมื่อรู้จักแลกเปลี่ยนกันแบบเด็กๆ

ระดับที่ 2 ระดับตามเกณฑ์ หมายถึง การกระทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อยๆ ของตนหรือทำตามกฎหมายและศาสนา ซึ่งเป็นการควบคุมจากภายนอก สามารถเอาใจเขามาใส่ใจเรา และสามารถแสดงบทบาททางสังคมได้ (อายุ 10 -16 ปี)

ขั้นที่ 3 บุคคลที่ยังไม่เป็นตัวของตัวเอง ชอบคล้อยตามการชักจูงของผู้อื่น โดยเฉพาะเพื่อน

ขั้นที่ 4 บุคคลที่มีความรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งในสังคมของตน จึงถือว่าตนมีหน้าที่ตามกฎหมายเกณฑ์ต่างๆ ที่สังคมกำหนดหรือคาดหมาย

ระดับที่ 3 ระดับเหนือเกณฑ์ หมายถึง การตัดสินใจขัดแย้งต่างๆ ด้วยการนำมาคิดตรึกตรองซึ่งใจตนเอง แล้วตัดสินใจหรือตัดสินใจไปตามความสำคัญที่ตนคิด (อายุ 16 ปีขึ้นไป)

ระดับที่ 3 ระดับเหนือเกณฑ์ หมายถึง การตัดสินใจขัดแย้งต่างๆ ด้วยการนำมาคิด
ตรึกตรองซึ่งใจตนเอง แล้วตัดสินใจหรือตัดสินใจไปตามความสำคัญที่ตนคิด (อายุ 16 ปีขึ้นไป)

ขั้นที่ 5 การเห็นความสำคัญของคนหมู่มากไม่ทำตนให้ขัดต่อสิทธิของผู้อื่น

ขั้นที่ 6 การมีความรู้ นอกเหนือจากกฎเกณฑ์ในสังคมของตน และการมีความยืดหยุ่น
ทางจริยธรรมเพื่อจุดมุ่งหมายในบั้นปลายอันเป็นอุดมคติ

สรุปได้ว่า ทฤษฎีของโคลเบอร์กได้เน้นว่าการพิจารณาเรื่องจริยธรรม จำเป็นต้องพิจารณา
ที่การใช้เหตุผล และปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
จำเป็นต้องพิจารณาที่การใช้เหตุผล และปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการทางการใช้เหตุผล
เชิงจริยธรรม ประกอบด้วย การกระตุ้นทางความเข้าใจ การกระตุ้นทางประสบการณ์ทางสังคม
บรรยากาศทางจริยธรรมของกลุ่มและความขัดแย้งทางความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับจริยธรรม
(ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524:27-31)

ฮอฟแมน (Hoffman. 1979 : 598) ได้แบ่งจริยธรรมเป็นกระบวนการอิสระ 3 กระบวนการ
ได้แก่

1. ความคิดทางจริยธรรม (Moral Thought) เป็นกระบวนการความเชื่อ ความรู้ ความ
เข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมทางจริยธรรมและเป็นส่วนที่ใช้ในการตัดสินใจความถูกต้องและความ
เหมาะสมของพฤติกรรมทางจริยธรรม
2. ความรู้สึกทางจริยธรรม (Moral Feeling) เป็นกระบวนการทัศนคติเชิงจริยธรรมที่
แสดงถึงความชอบหรือไม่ชอบต่อพฤติกรรมทางจริยธรรมที่ได้ประสบหรือประพฤติ
3. พฤติกรรมทางจริยธรรม (Moral Behavior) เป็นกระบวนการแห่งการกระทำอันมี
ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เป็นกระบวนการรูปธรรมที่ปรากฏให้ตัดสินได้ว่าถูกต้องหรือเหมาะสม
เพียงใด

ทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์

ตามแนวคิดจิตวิทยามนุษยนิยม (Humanistic Theory) เป็นแนวคิดที่ใช้กันมาก
ในการพัฒนามนุษย์โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่า มนุษย์มีความดี มีคุณค่าต่อการยอมรับและ
มีความต้องการมุ่งไปสู่สัจการแห่งตน (Self-actualization) ถ้าสิ่งแวดล้อมของเขาคือพอ
หรือ เอื้ออำนวย แรงจูงใจของมนุษย์ และกระบวนการพัฒนามุ่งไปสู่สัจการแห่งตนนั้น
ส่วนใหญ่เป็นลำดับขั้นซึ่งได้รับการตอบสนองความต้องการพื้นฐานเพื่อเกิดความอิสระ
ในการเติมเต็มในลำดับขั้นต่อไป (Maslow ; อ้างถึงใน กรมวิชาการ. 2544 ข : 44)

ทฤษฎีแรงจูงใจที่เป็นไปตามลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow Hierarchical
Theory of Motivation) ได้แสดงลำดับขั้นความต้องการไว้ ดังนี้ วัชรวิ ชูธรรม (2538 : 16-19)

ตาราง 1 พัฒนาการทางบุคลิกภาพที่เป็นที่ยอมรับตามหลักจิตวิทยามนุษยนิยม
(พัฒนาการ 5 ขั้น ของมาสโลว์)

บุคลิกภาพสุดยอด ตนจริง - สัจธรรม	ลักษณะของบุคลิกภาพที่พัฒนา จากขั้นต่ำ ถึงจุดสูงสุด
ค่านิยมมนุษย์ (5)	ขั้นที่ 5 เรียก ค่านิยมมนุษย์ บุคลิกลักษณะ : ครองคุณธรรม ค่านิยมสูงสุดของมนุษย์ - มีวินัย - จริยธรรม - ความสำเร็จสูงสุดในชีวิต / อาชีพ - มีประสิทธิผลเชิงสังคม - เศรษฐกิจ
	คุณธรรมต่างๆ : - ความจริง - ความดีงาม - ความสดชื่น - ความเป็นตนเอง - ความรู้ - ความสมบูรณ์แบบ - ความพร้อม - ความยุติธรรม - ความเรียบง่าย - ความเป็นระเบียบ - ความร่าเริง - ความมีคุณค่า - ความมั่นคง - ความพอดี - ความสำคัญ - ความสวยงาม
	- จริงใจ - เสียสละ - หัวใจ
ปลอดภัย (2) ร่างกาย เพศ เงิน (1)	ขั้นที่ 1 และ 2 เรียก ความต้องการขั้นต่ำ เป็นปัจจัยที่ทุกคนต้องได้รับ

เมื่อมนุษย์สามารถสนองความต้องการของคนขั้นต่ำสุดซึ่งเป็นความต้องการด้านสรีระ ได้แก่ อาหาร เพศ เงิน แล้วก็จะขยับสู่ความต้องการปลอดภัยในขั้นที่ 2 ขั้นความต้องการขั้นที่ 1 และ 2 เป็นความต้องการปัจจัยเบื้องต้นที่จำเป็นเพื่อการมีชีวิตอยู่เมื่อได้รับรักเต็มแล้วในขั้นที่ 3 ความต้องการศักดิ์ศรีและเกียรติ ในขั้นที่ 4 ก็จะเป็นตัวเร่งผลักดันให้ตนแสวงหา หรือแสดงพฤติกรรมให้ได้รับเกียรติ หรือศักดิ์ศรีที่ตนต้องการ และเมื่อใครปฏิบัติตนอย่างไรก็จะได้

บุคลิกภาพอยู่ในขั้นที่ตนปฏิบัติ ลักษณะการแสดงออก ด้วยแรงผลักดันหรือแรงขี้ขลาดจากความ
ต้องการเช่นนี้ จะช่วยให้คนพัฒนาตนเองสมบูรณ์ในทุกขั้นจนถึงขั้นที่ 5 ซึ่งเป็นขั้นแสวงหา
คุณธรรมที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและอาชีพ เมื่อบุคคลแสวงหาคุณธรรม ก็จะแสดงพฤติกรรม
ครองคุณธรรมและปฏิบัติตนมีวินัยและจริยธรรม ชีวิตย่อมประสบความสำเร็จและมีประสิทธิผล
ทั้งในเชิงสังคม (จิตใจ) และในเชิงเศรษฐกิจ (เงินและงาน)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา

แบนดูรา (Bandura. 1977 : 79) ผู้นำทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมถือว่า จริยธรรมเป็นเรื่อง
ของกฎเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจกระทำ และกำกับการกระทำของคน ซึ่งกฎเกณฑ์เหล่านี้ส่วน
หนึ่งเป็นกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนดขึ้นในรูปของกฎหมาย ศีลธรรม และจารีตประเพณีที่บุคคลอาจ
ยึดถือปฏิบัติเป็นกฎเกณฑ์ในใจตนเอง ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ที่กำกับการกระทำของตนเองได้มากกว่า
กฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนดขึ้น การเรียนรู้ตามทฤษฎีนี้เชื่อว่า พฤติกรรมจริยธรรมถือว่าเป็นเพียงส่วน
หนึ่งของพฤติกรรมทางสังคม ดังนั้นการเรียนรู้ การปฏิบัติ และการตัดสินใจพฤติกรรมเชิงจริยธรรม
ก็เกิดขึ้นโดยอาศัยกระบวนการที่มนุษย์ใช้ในการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมอื่นๆ ในการพิจารณา
เรื่องจริยธรรมตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม อาจแยกการพิจารณาออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. ต้นกำเนิดของพฤติกรรม

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมระบุว่า พฤติกรรมส่วนมากของมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้

2 แบบหลัก คือ

1.1 การเรียนรู้จากผลกรรม เป็นการเรียนรู้ที่บุคคลกระทำพฤติกรรมต่างด้วยตนเอง
แล้วเรียนรู้ผลกรรมที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง ผลกรรมที่เกิดขึ้นจากการกระทำมีผลต่อมนุษย์ 3 ด้าน
คือ ด้านการให้ข้อมูล ด้านการจูงใจและด้านการเสริมแรง

1.2 การเรียนรู้จากการสังเกต การเรียนรู้ชนิดนี้เกิดจากการสังเกตตัวแบบ (Model)
ว่าตัวแบบทำอะไร ทำอย่างไร มีกฎเกณฑ์อย่างไร เมื่อสังเกตได้แล้ว ผู้สังเกตก็มีความคิดว่าตน
สามารถทำพฤติกรรมใหม่ การเรียนรู้จากการสังเกตมี 4 กระบวนการ คือ

1.2.1 กระบวนการใส่ใจ กระบวนการนี้เป็นความจำเป็นขั้นพื้นฐานสำหรับ
การเรียนรู้จากการสังเกต

1.2.2 กระบวนการเก็บจำ มนุษย์สามารถเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบแล้ว
เก็บจำการกระทำของตัวแบบไว้ จนเวลาผ่านไปก็สามารถระลึกถึงแบบแผนของพฤติกรรม
เพื่อแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมได้

1.2.3 กระบวนการกระทำทางร่างกาย เป็นกระบวนการที่ผู้สังเกตแปลผลจาก การเก็บจำออกมาเป็นการกระทำ กระบวนการนี้อาศัยการจัดระบบพฤติกรรมตัวห้อยเพื่อแสดง ตามตัวแบบ ผู้สังเกตจะทำตามตัวแบบได้ก็จะต้องมีความสามารถทางกายที่จะสามารถทำตามตัว แบบได้

1.2.4 กระบวนการจูงใจ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมแยกแยะระหว่างการเรียนรู้ (Learning) กับการกระทำ (Performance) เพราะมนุษย์ไม่ได้ทำทุกสิ่งทุกอย่างตามที่ได้เรียนรู้มา การกระทำที่ตัวแบบทำแล้วเกิดผลทางบวกจะเกิดแรงจูงใจให้ผู้สังเกตทำพฤติกรรมตามที่ตัวแบบ กระทำ การกระทำใดที่ตัวแบบกระทำแล้วเกิดผลกรรมทางลบก็จะนำมาเป็นแรงจูงใจให้ผู้สังเกต งดเว้นการกระทำตามตัวแบบนั้น

2. ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม

2.1 ตัวแปรที่เกิดก่อนพฤติกรรม มีอิทธิพลของตัวแบบซึ่งอาจทำให้ผู้สังเกต เกิดการเรียนรู้พฤติกรรมใหม่ๆ ได้ การสอนกฎเกณฑ์หรือหลักเกณฑ์ใหม่จากตัวแบบการใช้เหตุผล เชิงจริยธรรมของตัวแบบ โดยวิธีถ่ายทอดทางสังคม (Socialization) การสอนความคิดหรือ พฤติกรรมสร้างสรรค์ การยับยั้งการกระทำที่มีผลกระทบทางลบ

2.2 ตัวแปรที่เกิดหลังพฤติกรรม มีผลกระทบจากภายนอกที่เป็นแหล่งกำเนิดของ ผลกรรมที่อยู่ภายนอก และเงื่อนไขผลกระทบจะเป็นไปตามที่กำหนดขึ้นสำหรับผลกระทบ จากภายในผลกระทบประเภทนี้มีแหล่งกำเนิดของผลกระทบอยู่ในตัวบุคคล และเงื่อนไข การเกิดผลกระทบเป็นไปตามธรรมชาติ และตามที่บุคคลกำหนด

ชาเลียง วุฒิจันทร์ (2524 : 140 -142) อธิบายไว้ว่า ลักษณะของทฤษฎีนี้เชื่อว่าสถาบัน หรือกลุ่มสังคมมีอิทธิพลต่อการปลูกฝังและเสริมสร้างจริยธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือโรงเรียน จะได้รับความคาดหวังจากสังคมอย่างมาก ในการเป็นสถาบันที่ปลูกฝังรูปแบบตลอดจนเสริมสร้าง การเลียนแบบจากตัวอย่างในสังคมให้แก่นักเรียนพึงระมัดระวังในการสอน เพราะถ้าขาด ความสามารถในการอธิบายเหตุผลให้เด็กเลียนแบบ ใช้อารมณ์และวางอำนาจ จะทำให้เด็กเกิด ความรู้สึกเป็นศัตรูต่อผู้ควบคุมพฤติกรรมทุกระดับ ตั้งแต่บิดา มารดา ครู ไปจนถึงตำรวจ พิง อบรมให้เด็กรู้จักรับผิดชอบ ชั่วดี รู้สึกละอายที่จะทำความชั่ว ให้ความคิดมีเหตุผลความสม่ำเสมอ ในการลงโทษและให้รางวัลสำหรับเด็กที่เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคมและประเทศชาติ จึงมีหน้าที่ต้องจัดและพัฒนาสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการปลูกฝังและเสริมสร้าง คุณธรรม จริยธรรมเป็นที่ยอมรับว่า ครูเป็นผู้มีบทบาทในการอบรมสั่งสอน เป็นแบบอย่าง ในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่ดีแก่นักเรียน

แนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน

หลักคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมในการดำรงชีวิตที่รับผิดชอบต่อสังคม

สังคมปัจจุบันมีพัฒนาการไปมาก เต็มไปด้วยความสลับซับซ้อน ยิ่งสังคมมีความเจริญมากเท่าไร คุณธรรมด้านความรับผิดชอบต่อความเป็นพลเมืองก็ยิ่งจำเป็นต่อสังคมมากเท่านั้น เนื่องจากความรับผิดชอบต่อความเป็นพลเมือง เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาสังคมมากที่สุด

การดำเนินชีวิตของพลเมืองที่มีความตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อ รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาสังคม ส่งผลให้การพัฒนาสังคมประสบผลสำเร็จสูงตามไปด้วย มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ต้องเรียนรู้กฎเกณฑ์ของสังคม หรือถือเป็นแนวปฏิบัติร่วมกันมีการเรียนรู้ระเบียบของสังคมดำเนินไปตลอดชีวิต การศึกษาตลอดชีวิต คือกระบวนการขจัดเกลตาทางสังคม คนที่ได้รับการขจัดเกลตาอย่างต่อเนื่องจะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข มีบุคลิกภาพที่ดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีมนุษยสัมพันธ์ และวางตนให้อยู่ในกาลเทศะที่เหมาะสมไม่ว่าจะอยู่ในบทบาทและหน้าที่แตกต่างกันในสังคม สิ่งหนึ่งที่จะละเลยไม่ได้ คือ การปลูกฝังจริยธรรมซึ่ง การปลูกฝังจริยธรรม ซึ่งการปลูกฝังจริยธรรมควรกำหนดวิธีการเป็นขั้นตอน คือ การสร้างศรัทธา ให้ความรู้ ความหมายที่แท้จริง ฝึกปฏิบัติจริยธรรมที่พึงประสงค์ ก่อให้เกิดความคิดและความเข้าใจที่กระจ่างชัดต่อคุณค่า และวิธีปฏิบัติที่ถูกต้อง เพื่อฝังลึกคุณงามความดีไว้ตลอดไป

พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ (2544 : 262) ได้กล่าวถึงวิธีการปลูกฝังจริยธรรม ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ความเข้าใจขั้นตอนของการพัฒนาจริยธรรมตามระดับอายุ ผู้สอนควรเรียนรู้จิตวิทยา เปิดโอกาสให้บุคคลแสวงหาความรู้จากสิ่งแวดล้อมภายนอก
2. ความรู้ที่ชัดเจนในระดับของจริยธรรม สร้างแรงจูงใจที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการตามสติปัญญาให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้
3. การใช้ความรู้คู่ขนาน คือ ด้านบวกเพื่อเพิ่มพูนส่งเสริมให้มีความเจริญด้านความดี และด้านลบ เพื่อให้สังวรระวังไม่นำมาเป็นเยี่ยงอย่าง
4. การสอนโดยการสร้างศรัทธา เพราะพิสูจน์ผลแห่งความดีได้โดยใช้หลักการใช้เหตุผล
5. การปลูกฝังจริยธรรมเป็นหน้าที่ของทุกคนและเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในสังคม
6. การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ โดยใช้หลักธรรมทางศาสนาเป็นเครื่องหลอมจิตใจ และยึดเป็นหลักปฏิบัติ

7. การใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม กลุ่มเอกลา จัดเอกลาให้ผู้เรียนซึมซับกฎเกณฑ์รู้คุณค่าของสังคมได้ด้วยตนเอง

8. ฝึกการเลือกตัดสินใจคุณค่าการวิเคราะห์ค่านิยมจากพฤติกรรมที่เห็นเด่นชัด เพื่อให้ผู้ได้รับการปลูกฝังสามารถวิเคราะห์พฤติกรรมมากยิ่งขึ้น จนถึงจัดเอกลาพฤติกรรมของตนเองและสร้างเสริมคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ได้อย่างสมบูรณ์

แนวนโยบายการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียน

การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในกระบวนการบริหารงานโรงเรียน โดยเฉพาะในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ที่มีการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งจัดให้กับเด็กวัยรุ่น (อายุ 13-15 ปี) ที่เป็นช่วงวัยที่สำคัญของชีวิตที่พร้อมที่จะหักเหไปในทางที่ดีและไม่ดีได้โดยง่าย ประกอบกับสภาพแวดล้อมทางสังคมในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก มีสถานบริการ และสถานบันเทิงต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตและพฤติกรรมของบุคคลในสังคม นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นก็เป็นอีกส่วนหนึ่ง ที่ได้รับอิทธิพลทางสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เด็กเหล่านั้น จึงต้องมีการปลูกฝังเพื่อให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งที่บุคคลทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันรับผิดชอบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 (ราชกิจจานุเบกษา. 2540 : 15-16) กล่าวถึง การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ไว้ในหมวดที่ 5 ว่าด้วยแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในมาตรา 73 ว่า รัฐต้องให้ความอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา และศาสนาอื่น ส่งเสริมความเข้าใจอันดี และความสมานฉันท์ระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา รวมทั้งสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม และพัฒนาคุณภาพชีวิตและมาตรา 81 รัฐต้องจัดการศึกษาอบรม และสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปะ วิทยาการต่างๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครูและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ อีกทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542 : 7,13-15) ซึ่งเป็นกฎหมายการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมไว้ในหมวดที่ 1 มาตรา 6 ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนา คนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย

จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และในหมวดที่ 4 กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาไว้ใน มาตรา 23 ว่าการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และ บูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา โดยประสานความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

นอกจากนี้รัฐยังมีนโยบายแก้ปัญหาและส่งเสริมจริยธรรมอย่างต่อเนื่องกว้างขวาง แต่การปลูกฝังจริยธรรมส่วนใหญ่ยังไม่ได้ผล ระบบการศึกษาที่ผ่านมาเน้นการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนโดยกระบวนการเรียนการสอนซึ่งอาศัยวิชาศีลธรรมเป็นหลัก จากการวิจัยสภาพปัญหาการเรียนการสอนจริยศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยวิทยาลัยครูนครปฐม (2534 : 1) พบว่า แม้ครูผู้สอนจริยศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนใหญ่มีวุฒิทางการศึกษาถึงระดับปริญญาตรี และเป็นผู้ที่ได้สอนตรงกับวิชาเอกคือวิชาเอกสังคมศึกษาถึงร้อยละ 60.98 ก็ยังพบปัญหาเกี่ยวกับความสามารถในการสอนให้บรรลุจุดประสงค์ของการเรียนรู้และ ความสามารถในการชี้แนะให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของจุดมุ่งหมายการเรียนการสอน จริยศึกษา ในด้านเนื้อหาวิชารายศึกษาตามหลักสูตรมีมากขณะที่ครูยังมุ่งสอนเนื้อหาแต่นักเรียนไม่สนใจเนื้อหาวิชาจริยศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับที่คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (กรมวิชาการ. 2544 ข : 6) ได้ชี้ให้เห็นประเด็นสภาพที่เป็นปัญหาทั้งที่เกี่ยวกับผู้บริหารไม่ให้ความสนใจการเรียนการสอนจริยธรรม ครูไม่สามารถจัดกระบวนการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมาย และผู้เรียนรับความรู้แล้วปฏิบัติไม่ได้ เนื่องจากความไม่สอดคล้องของการสอนกับการนำไปสู่การปฏิบัติจริง เนื่องจากค่านิยมทางสังคมขัดแย้งกันเอง

สำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม แก่นักเรียน ในกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการจัดการศึกษามุ่งเน้นความสำคัญทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม กระบวนการเรียนรู้และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุล โดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ให้ความสำคัญต่อความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสังคม ได้แก่ครอบครัว ชุมชน ชาติและสังคมโลก รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยี ความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปวัฒนธรรมการกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์และภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้องความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่จัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกัน แก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่อย่างต่อเนื่องผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ อำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นตลอดเวลาทุกสถานที่และสามารถเทียบโอนผลการเรียนและทุกประสบการณ์ได้ทุกระบบการศึกษา

อนึ่งเพื่อให้การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ สถานศึกษาต้องมีการประชาสัมพันธ์ และร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชน ในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้เป็นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการยังจำเป็นต้องสนับสนุน ส่งเสริมด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา ให้ครอบคลุมหลักสูตรและกว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อการพัฒนาไปสู่ความเป็นสากล

ดังนั้น จากแนวทางการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียนจึงเปรียบเสมือนตัวบ่งชี้มาตรฐานทางด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โดยเฉพาะนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษา ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และชุมชน ที่จะต้องร่วมมือกันในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนอย่างจริงจัง เพื่อให้ให้นักเรียนมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ ตามนโยบายทางการศึกษาและบรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และวินัย

เป้าหมายการพัฒนาคูคณให้เป็นตัวของตัวเองทางจริยธรรม (Ethical Autonomous) มีการสอดคล้องกันทั้งความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมนั้น ประเวศ วะสี (2537 : 14) กล่าวว่า ต้องมีฐานอยู่บนความจริง ความรู้จริงเริ่มต้นจากการสัมผัสความจริงระดับเบื้องต้น ซึ่งเมื่อนำมาคิดต่อจัดทำให้ความรู้จริงลึกซึ้งขึ้นอีก ถ้ารู้สึกก็จะทำให้เชื่อมโยงความรู้ได้ ซึ่งเรียกว่า “ปัญญา” การเรียนรู้ควรไปให้ถึง 3 ระดับ คือ

1. เกิดความรู้ที่รู้ความจริง
2. เกิดปัญญาที่เชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ ได้
3. เกิดจิตสำนึกเพราะความเข้าใจตนเอง สัมพันธ์กับสรรพสิ่งทั้งหลาย

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต. 2539 : 22-25) ได้ปาฐกถาถึงการเสริมสร้างวินัยว่า สามารถสร้างเสริมโดยการทำให้เป็นพฤติกรรมเคยชิน ซึ่งเริ่มต้นเมื่อชีวิตเข้าสู่สังคม สู่วิถีใหม่ สู่มุมใหม่ สร้างให้เกิดวินัยตั้งแต่แสดงพฤติกรรมครั้งแรก และให้เกิดการกระทำเช่นนี้อย่างต่อเนื่องพ่อแม่จึงต้องมีวินัยดีเป็นแบบอย่าง อบรมสั่งสอนเด็ก หากปล่อยให้ไม่มีพฤติกรรมเคยชิน เป็นอย่างอื่นก็จะลำบาก เมื่อเด็กเติบโตขึ้นให้สังคม และวัฒนธรรมถ่ายทอดเรื่องระเบียบวินัย

การสร้างวินัยให้ได้ผลต้องใช้ระบบสัมพันธ์ขององค์รวม คือ ทั้ง 3 ด้าน

1. ด้านพฤติกรรม คือ ให้มีพฤติกรรมดีด้วยความเคยชิน
2. ด้านจิตใจ คือ มีความสุข ความพึงพอใจในการทำพฤติกรรมนั้น
3. ด้านปัญญา คือ มีความรู้ ความเข้าใจเหตุผล เห็นคุณค่าของการกระทำจะสนับสนุนให้จิตใจต้องการทำพฤติกรรมนั้นๆ มากยิ่งขึ้น

การพัฒนาต้องเสริมสร้างให้ได้องค์ประกอบสัมพันธ์พร้อมกันทั้ง 3 ด้าน ดังกล่าวปัจจัยในการเสริมสร้างวินัย ได้แก่

1. กัลยาณมิตร ซึ่งเป็นบุคคลใกล้ชิด เช่น พ่อแม่ ครู ญาติ เพื่อจะได้เป็นต้นแบบของพฤติกรรมให้ความรัก ความอบอุ่น สรัทธาและความสุขทางจิตใจ ตลอดจนชี้แนะเหตุผลให้ใช้ปัญญาพิจารณา

2. การเสริมสร้างจิตใจให้มีอุดมคติมุ่งมั่นประพฤติโดยใช้ปัญญาไตร่ตรอง เมื่อปฏิบัติแล้วก็เกิดความภูมิใจ

กรอบแนวคิดในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นตัวเองทางจริยธรรม ปีเตอร์ (Peters. 1974 : 253) เสนอไว้ว่า

1. การศึกษาต้องให้เด็กซึมซับเนื้อหาที่เป็นหลักพื้นฐาน (Basic Rules) ที่จะใช้ได้กับทุกสังคมของโลก (Universal) ที่ว่าการกระทำใดๆ ของคนต้องไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน ซึ่งการพิจารณาเลือกการกระทำนี้ปราศจากอคติ และใช้หลักของเมตตาธรรม
2. การศึกษาต้องให้เด็กได้เป็นผู้สร้างกฎเกณฑ์ (The Legislative Function) โดยหล่อหลอมให้ผู้ที่มีเหตุผล สามารถสร้างกฎเกณฑ์ของตนโดยการจัดบรรยากาศ และประสบการณ์ การเรียนรู้ ความอบอุ่น ความไว้วางใจ ให้สอดคล้องกับพัฒนาการตามวัย โดยในวัยต้นก่อนข้างเป็นการปฏิบัติด้วยแรงจูงใจภายนอก (Extrinsic) จากการสังเกตเลียนแบบ ปฏิบัติตามกฎเกิดความ

เข้าใจ เหตุผลของการกระทำล่อหลอมความรู้สึก ความคิด และการกระทำจากแรงจูงใจ
ภายในตน (Intrinsic)

3. การศึกษาต้องให้เด็กได้ปฏิบัติตนในการพิจารณากฎเกณฑ์การกระทำในสถานการณ์
ต่างๆ เนื่องจากกฎเกณฑ์และการกระทำบางอย่างมีข้อขัดแย้ง ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยคำตอบ
ที่ตายตัวเด็กจึงต้องพิจารณาทบทวนโดยนำความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติมาประยุกต์ใช้เพื่อให้ตนเอง
สามารถเผชิญสถานการณ์ และความขัดแย้งต่างๆ ได้โดยการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่สร้างขึ้นใหม่
บนหลักพื้นฐานการเรียนรู้ไม่ได้เกิดจากการท่องบ่น แต่เป็นการฝึกกระบวนการคิด การตัดสินใจ
จากกรณีตัวอย่างที่หลากหลาย

4. การศึกษาต้องพัฒนาความสามารถในการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติ
(The Excretive Function) เด็กมีความเข้าใจเนื้อหาและสามารถสร้างรูปแบบในการปฏิบัติได้
แต่มีกสละเลยในการปฏิบัติจริง การศึกษาจึงต้องเสริมความเข้มแข็งของเจตนาด้วยการให้เกิดความ
ภาคภูมิใจในตนเอง

จากแนวคิดทางการศึกษาดังกล่าวพอสรุปได้ว่าการจัดการศึกษาต้องเน้นที่การพัฒนาให้
รู้จักตนเอง เข้าใจ รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ใช้กระบวนการทางปัญญาในการพิจารณา
ตัดสินใจเลือกกระทำ เพื่อคงความยั่งยืนของจริยธรรมและประสบการณ์ประชาธิปไตยที่เกิดจาก
ภายในตน โดยการบูรณาการเนื้อหาในกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายให้เด็กเกิดประสบการณ์
และพัฒนาอย่างต่อเนื่องในบรรยากาศแห่งการยอมรับความแตกต่างทางศักยภาพของบุคคล

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน

การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายมีบทบาทเกี่ยวข้อง การพัฒนาที่ต่อเนื่อง
และครอบคลุมจะช่วยให้เยาวชนมีความงอกงามทางจริยธรรมอย่างมั่นคง สถาบันและระบบ
จะช่วยล่อหลอมบุคลิกภาพและความเข้มแข็งทางจริยธรรม พ่อ แม่และบุคคลในครอบครัว
ชุมชน สังคมและโลกจะเป็นแหล่งให้ข้อมูล ความรู้ เจตคติ แนวคิดทางจริยธรรม ค่านิยมที่มีมา
แต่ดั้งเดิมตามวิถีชีวิตและที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปตามปรากฏการณ์และความเคลื่อนไหวของสังคม

1. ครอบครัว

ครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นของการเสริมสร้างและการปลูกฝังจริยธรรมให้แก่สมาชิกของ
คนในสังคม เป็นแหล่งอบรม ชักจูง ให้แนวคิดที่สำคัญทางจริยธรรมที่มีคุณค่าและอิทธิพลมาก
ที่สุด เพราะสมาชิกทุกคนจะได้รับการดูแลและเอาใจใส่ ติดตามอย่างใกล้ชิด การให้ความรัก
ความอบอุ่นอย่างเพียงพอ รวมทั้งการดำรงชีวิตให้มีความสุข แต่ปัจจุบันสังคมมีวิวัฒนาการและ
การเปลี่ยนแปลงมากขึ้น ขนาดของครอบครัวเล็กลง เวลาที่อยู่ร่วมกันในครอบครัวน้อยลง

จึงทำให้ความรักความเข้าใจของบุคคลในครอบครัวลดน้อยลง บทบาทและหน้าที่ในการกล่อมเกลาจิตใจของสมาชิกในครอบครัวขาดการดูแลเอาใจใส่อย่างจริงจัง เด็กๆได้รับการเรียนรู้โดยเดี๋ยวกด้วยตนเองคุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อม และสื่อสมัยใหม่ที่เหมาะสม จึงทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนและเกิดปัญหาสังคมในเวลาต่อมา ดังนั้นการพัฒนาครอบครัวที่มีคุณภาพ ด้วยความรักความอบอุ่นและให้มีพื้นฐานชีวิตที่ดี จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของเด็กและเยาวชนที่จะช่วยลดปัญหาสังคมที่กำลังทวีความรุนแรงให้ลดลงได้

2. สถาบันทางศาสนา

การดำเนินชีวิตของคนในสังคมมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ความเป็นระเบียบความสงบเรียบร้อย การอยู่เย็นเป็นสุข สิ่งเหล่านี้ศาสนาเป็นสถาบันหนึ่งที่มีบทบาทอันสำคัญยิ่งที่จะช่วยกล่อมเกลาจิตใจให้เกิดปัญญา ใช้สติในการแก้ปัญหา โดยยึดหลักธรรมคำสอนเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตเพื่อให้เกิดความสงบสุข แต่ในสภาพปัจจุบันความรื่นรมย์ทางกายและประสาทสัมผัสเพิ่มขึ้น คนเริ่มห่างวัดหันเข้าหาแหล่งอบายมุขและสถานเริงรมย์ จึงทำให้ความเลื่อมโทรมทางจิตใจของคนในสังคมอยู่ในสถานการณ์ที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง

3. โรงเรียน

โรงเรียนเป็นสถาบันที่สังคมได้มอบหมายให้เป็นเจ้าหลอมของการสร้างปัญญาให้กับคนในสังคม โดยมีจุดมุ่งหมายสามารถจำแนกออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การอ่านออกเขียนได้และการพัฒนาทางด้านจิตใจ ทางด้านศีลธรรม จริยธรรม ถึงแม้ว่าโรงเรียนจะเป็นแหล่งอบรมสั่งสอนศีลธรรม และจริยธรรม แต่ไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างจริงจัง เนื่องจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษากลับมองข้ามการมีคุณธรรม จริยธรรมในตนเองและผู้อื่น ระบบการศึกษาพัฒนาตามวัฒนธรรมตะวันตก การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นเนื้อหามากกว่าการพัฒนาจิตใจจึงเป็นผลทำให้ค่านิยมทางสังคมขัดแย้งกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

4. กฎหมายและจารีตประเพณี

สังคมไทยในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยที่กฎหมาย จารีตประเพณีไม่สามารถดูแลควบคุมในสังคมได้อย่างทั่วถึง ทำให้เกิดปัญหาและการกระทำผิดเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะปัญหาด้านความยากจน ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นตัวบีบบังคับให้คนในสังคมต่อสู้ดิ้นรนเพื่อให้ได้มาซึ่งความต้องการบริโภคทางด้านวัตถุมากยิ่งขึ้น แม้แต่เจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายบางคนก็กระทำผิดเสียเอง จึงทำให้กฎหมายและจารีตประเพณีที่ดั่งามขาดความเด็ดขาด ไม่มีประสิทธิภาพคนในสังคมเริ่มเกิดความสับสนไม่เข้าใจว่าการกระทำตามกฎหมายและจารีตประเพณีนั้นเหมาะสมถูกต้องหรือไม่เพียงไร และผลตอบแทนควรเป็นเช่นไร จนกลายเป็นลักษณะที่ว่าคนดีเกิดความเสียเปรียบคนที่ปฏิบัติไม่ถูกต้อง

5. แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ผ่านมา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 ให้ความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก โดยขาดความเอาใจใส่ต่อการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยเกือบจะสิ้นเชิง หรือมีน้อยมาก จึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดปัญหาสังคมอย่างมากมาย โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนของชาติที่เติบโตขึ้นท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ อารยธรรมตะวันตก เทคโนโลยีและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ที่มีอิทธิพลทำให้จิตใจแข็งกร้าว พุ่มเฟิย สร้างค่านิยมที่ผิดๆ นิยมความรุนแรงมากกว่าสันติวิธีจนกลายเป็นปัญหาเยาวชนของชาติในปัจจุบัน จึงทำให้ต้องมีการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดจากการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจมาพัฒนาคุณภาพของคนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8-9

6. สื่อสารมวลชน หนังสือ สิ่งพิมพ์ต่างๆ และสถานเริงรมย์

สังคมไทยในปัจจุบันสื่อเทคโนโลยีและสถานเริงรมย์ต่างๆ เข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยเป็นอย่างมาก หากขาดการควบคุมและเลือกสรรนำเสนอแต่สิ่งที่ดีมีประโยชน์ สิ่งดังกล่าวจะเป็นสิ่งชั่วๆทำให้เกิดการกระทำที่ผิดศีลธรรมและเป็นการปลูกฝังค่านิยมที่ผิดๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาสังคม โดยเฉพาะเยาวชนที่อยากลองและชอบความรุนแรงในการแก้ปัญหา ดังนั้นควรหามาตรการควบคุมสิ่งเหล่านี้ให้ชอบธรรมและเหมาะสมกับการมีวัฒนธรรมที่ดีงามของคนไทยที่ควรอนุรักษ์ไว้ตลอดไป

จากปัจจัยต่างๆ ที่กล่าวถึงได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามอิทธิพลของกระแสสังคม ซึ่งมีผลกระทบต่อการพัฒนาทางด้านจริยธรรมของคนในสังคม องค์กรและสถาบันต่างๆ โดยเฉพาะโรงเรียนก็ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่เนื่องมาจากไม่สามารถทวนกระแสความเจริญทางด้านวัตถุ และกระแสสังคมที่กำลังทวีความรุนแรง จึงทำให้การพัฒนาคนในปัจจุบันด้อยประสิทธิภาพ

ปัญหาด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน

1. ปัญหาด้านการวางแผนและนโยบาย

การพัฒนาด้านจิตใจ จริยธรรมและวินัย โดยได้มีการจัดทำแผนงาน โครงการพัฒนาเยาวชน ไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 6-8 เช่น โครงการอบรมเยาวชน โครงการจัดกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ โครงการเชิดชูเยาวชน และโครงการทัศนศึกษา ซึ่งวิทยากร เชียงกูล (2545 : 15 ; อ้างถึงใน นางเยาว์ แข่งเพ็ญแข. 2545 : 11) วิเคราะห์แผนและโครงการที่จัดทำแบบกว้างๆ ไม่ระบุเป้าหมาย และยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ชัดเจนให้เกิดผลจริงจัง ถึงรากถึงโคน แก้ปัญหาแบบแยกส่วนไม่มีคุณภาพเพียงพอที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตเยาวชน

ปัญหาขาดเสถียรภาพ และธุรกิจเอกชนพยายามสร้างค่านิยมที่เน้นการบริโภคสูงสุด เพื่อแสวงหากำไรกับเยาวชนจึงส่งผลให้เยาวชนมีพฤติกรรมฟุ่มเฟือย เบี่ยงเบน ขาดวิจารณญาณไร้แก่นสาร ไม่เป็นตัวของตัวเองนิยมใช้ความรุนแรงถึงขั้นก่ออาชญากรรมในการแก้ปัญหา จึงสรุปได้ว่าการวางแผนและโครงการพัฒนาจิตใจเยาวชนยังขาดประสิทธิภาพ พัฒนาการทางสติปัญญาชะงักงันเป็นผลให้พัฒนาการทางจริยธรรมชะงักตามไปด้วย

2. ปัญหาด้านหลักสูตร และนำไปใช้

จากการศึกษาวิจัยประเมินผลการใช้หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2533 ของ (กรมวิชาการ. 2528 : 69 -71) ได้จัดวิชาจริยศึกษาอยู่ในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ซึ่งบูรณาการวิชาการต่างๆ ไว้หลายวิชาจึงจัดเวลาสอนจริยศึกษา และศาสนาได้เพียงสัปดาห์ละ 1-2 ชั่วโมงเท่านั้น การบูรณาการจริยศึกษาในทุกวิชา ตามที่เสนอแนะก็มีข้อจำกัดในการปฏิบัติไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่ ส่วนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 (นงเยาว์ แข่งเพ็ญแข. 2545 : 13) ได้จัดจริยศึกษาไว้ในกลุ่มการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 1 ประกอบด้วยศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรมและจัดทำเป็น 3 มาตรฐาน คือ เข้าใจประวัติความสำคัญของพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือและยึดมั่นในศิลปกรรมและประพฤติตามหลักธรรม หรือกระบวนการเรียนรู้ที่จะต้องพัฒนาทั้งความรู้ ความคิดทักษะ และเจตคติโดยจัดให้สอนเพียงสัปดาห์ละ 1-3 ชั่วโมงเท่านั้น จึงเกิดข้อจำกัดในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้กับเด็กและเยาวชน

3. ปัญหาด้านประสิทธิภาพครูสอนจริยศึกษา

จากการศึกษาวิจัยครูผู้สอนวิชาจริยศึกษา ของกรมสามัญศึกษา (2522 : 10 ; อ้างถึงใน นงเยาว์ แข่งเพ็ญแข. 2545 : 13) จะอภิปราย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านประสบการณ์สอนด้านพฤติกรรมการสอน ด้านปฏิสัมพันธ์ในกระบวนการสอน และด้านบุคลิกภาพค่านิยม ซึ่งจะให้เห็นประสิทธิภาพครูที่ชัดเจน ซึ่งพบว่าครูส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์การสอน 1-2 ปี ต้องสอนวิชาจริยศึกษา เพราะเป็นครูประจำชั้นด้านพฤติกรรม การสอนจะสอนตามที่ตนคิดว่าถูกต้องที่สุด คือ อธิบายคุณธรรม หลักธรรม แบ่งกลุ่มค้นคว้าจากใบงานที่ครูกำหนด เนื่องจากนักเรียนแต่ละชั้นมีจำนวนมาก แต่ละกลุ่มจึงมีนักเรียน 4-5 คนทำงาน ที่เหลือจะนั่งคุย หรือฟังเงียบๆ ผู้แทนกลุ่มจะออกมารายงานหรืออ่านหน้าชั้น นักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีใครฟังเพื่อนรายงาน ส่วนใหญ่ครูไม่ค่อยเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มอื่นซักถามความคิดเห็นนอกจากนี้ ผู้บริหาร และครูผู้สอนจะให้ความสำคัญกับวิชาการมากกว่าจริยศึกษา ผู้บริหารไม่นิเทศการสอน ด้านบรรยากาศ และการปฏิสัมพันธ์ส่วนใหญ่จะเคร่งเครียดขาดความอบอุ่น ครูมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ต่ำ จึงทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจริยธรรม

ขาดประสิทธิภาพนอกจากนี้ผลการวิจัยของศักดิ์ชัย นิรัญทวิ (2541 : 1) พบว่า ครูหญิงมีบุคลิกภาพที่ละเอียดอ่อน ในส่วนลึกของจิตใจ ที่สามารถถ่ายทอดพฤติกรรมทางจริยธรรมได้มากกว่าครูชาย

4. ปัญหาด้านวิธีสอนจริยศึกษา

วิธีการสอนวิชาจริยศึกษา เพื่อให้มีประสิทธิภาพนั้นอำไพ สุจริตกุล (2533 : 30 ; อ้างถึงใน (นางเยาว์ แข่งเพ็ญแข. 2545 : 13) ได้ศึกษาวิธีสอนจริยศึกษาแบบสอดแทรกตามหลักสูตรประถมศึกษาจำนวน 11 วิธี ได้แก่

1. เพลง
2. การเล่านิทาน
3. การเล่นเกม
4. การใช้กรณีตัวอย่าง
5. การใช้บทบาทสมมติ
6. การใช้สถานการณ์จำลอง
7. กลุ่มสัมพันธ์
8. การได้วาทีธรรมะ
9. การแสดงหุ่น
10. การเรียงความปากเปล่า
11. การประชุมกลุ่มแบบต่างๆ

จากวิธีการสอนจริยศึกษาดังกล่าวถึงแม้ว่าจะมีวิธีการสอนที่หลากหลาย แต่ผู้ทรงคุณวุฒิวิเคราะห์ว่า ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะพัฒนาจิตใจ จริยธรรม ให้ยั่งยืนได้ ซึ่งต้องมีการทบทวนและวิเคราะห์ เพื่อนำไปสู่วิธีการสอนแบบใหม่ต่อไป

จากปัญหาดังกล่าวมีผลกระทบต่อการพัฒนาทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และวินัยที่มีต่อเด็ก และเยาวชน ที่จะส่งผลให้การดำเนินงานไม่ประสบผลสำเร็จ หากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องไม่มีความจริงใจต่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมที่ดี ปัญหาความเสื่อมโทรมทางจิตใจของคนในสังคมก็จะเกิดขึ้นอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ (2539 : 11-12) ได้กล่าวถึงวิธีการดำเนินการบริหารงานในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของนักเรียนไว้หลายประการดังนี้

1. การกำหนดปรัชญาแนวคิดระดับโรงเรียน ลักษณะโรงเรียนที่สามารถกำหนดแนวคิดปรัชญาของตนเองได้ จะมีเอกลักษณ์และการปลูกฝังสร้างเสริมให้ผู้เรียนเกิดคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ทุกประการ โรงเรียนที่มีแนวคิดในการสร้างเสริมจริยธรรมเกิดขึ้นได้ไม่มากนักจึงน่าจะมีการส่งเสริมพัฒนา และเน้นในทางปฏิบัติให้มากขึ้น เพราะการสร้างเสริมกระบวนการและกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกัจริยธรรมเป็นเรื่องของนามธรรมที่ปฏิบัติได้ยากและเห็นผลที่เกิดขึ้นในระยะยาว

2. การกำหนดแผนการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียน เป็นสิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนคณะครู ในฐานะเป็นผู้ที่มีบทบาทในการดำเนินการพึงจะให้ความสำคัญและร่วมมือกันวางแผนงาน โครงการเพื่อให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม แก่นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งเป็นเด็กวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลง ทางด้านร่างกาย และจิตใจสูง ให้ได้รับการพัฒนากระดับจิตใจให้มีคุณธรรมสูงขึ้น

3. การสร้างเสริมลักษณะนิสัย ความมีคุณธรรม จริยธรรม และวินัยในโรงเรียน เป็นสิ่งที่ครูต้องตระหนักให้มาก เนื่องจากกิจกรรม หรือพฤติกรรมที่แสดงออกมาจะส่งผลต่อพฤติกรรมของนักเรียน เช่นการยกย่องชมเชย การประวคนักเรียนดีเด่นด้านจริยธรรมฯลฯ

4. การจัดกิจกรรมในโรงเรียน นักเรียนจะมีโอกาสพัฒนาความสามารถ ความสนใจ ลักษณะนิสัยของตนเอง หากโรงเรียนจัดกิจกรรมได้เหมาะสมกับพัฒนาการของนักเรียนให้โอกาสในการแสดงความคิดเห็นและปฏิบัติ โรงเรียนซึ่งเป็นแหล่งที่มีหน้าที่ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม จึงต้องพยายามจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพและการพัฒนาจิตใจของนักเรียน โดยมุ่งหวังให้เด็กเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรมที่ยั่งยืน

5. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนซึ่งครูเป็นผู้ที่มีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพการสอน ไม่ว่าจะเป็นภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ นอกจากนี้ครูยังสามารถกำหนดหลักสูตรและแผนการสอนในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยวิชาจริยธรรม ซึ่งเนื้อหาส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นพัฒนาทางด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนเป็นเป้าหมายหลัก

6. การเสริมแรง และการติดตามผลพฤติกรรมนักเรียน เป็นวิธีการเสริมแรง และการติดตามนักเรียนอย่างใกล้ชิด การเสริมแรง เน้นคุณธรรมที่ได้เรียนรู้มาแล้วให้เกิดความต่อเนื่อง และการนำไปปฏิบัติจริงได้ การแก้ไขปัญหาทางพฤติกรรมของครู เพื่อให้การเสริมแรงมีประสิทธิภาพ อาจใช้พฤติกรรมที่แสดงออกและเป็นที่ยอมรับ เช่น การพูดจาที่สุภาพเรียบร้อย การให้กำลังใจ ความเข้าใจแก่ผู้เรียนเสมอ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการเสริมแรงและลดปัญหาทางพฤติกรรมนักเรียนได้

7. การวัด การประเมินผลทางจริยธรรม ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร และครูผู้สอน จะต้องทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้ ต้องสร้างเครื่องมือที่ใช้วัด หรือประเมินผลที่มีคุณภาพ ที่สามารถวัดพฤติกรรมทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถปรับเปลี่ยนสภาพปัญหาการขาดคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนได้

จากแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและวินัย ที่สามารถให้เกิดขึ้นกับนักเรียนนั้น โรงเรียนจำเป็นต้องกำหนดปรัชญา แนวคิด วางแผนพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม นอกจากนี้โรงเรียนยังต้องกำหนดกิจกรรมเสริมสร้างการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมควบคู่กับการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนและมีวิธีการวัดผล ประเมินผลที่ชัดเจนและต่อเนื่อง โดยเปิดโอกาส ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม โดยเฉพาะผู้ปกครอง ผู้บริหารและครูผู้สอนที่จะช่วยให้การพัฒนาคุณภาพ ของนักเรียนบรรลุเป้าหมาย ให้เป็นคนดี คนเก่งและมีความสุขสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ อย่างมีความสุขตลอดไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ที่ได้นำมาเสนอนี้เป็นงานวิจัยที่มีความใกล้เคียง และสนับสนุน ส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ทั้งในประเทศ และ ต่างประเทศ ดังนี้

งานวิจัยในประเทศ

ศุภวรรณ รัตนภูผา (2534 : 27) ได้วิจัยเกี่ยวกับการสอนจริยธรรมพบว่าการสอนนักเรียน โดยการกำหนดบทบาทเป็นตัวละครในสถานการณ์ปัญหา ให้เด็กได้อภิปรายปัญหากลุ่ม ใช้นิทาน ประกอบการสอน ตามหลักอริยสัจ 4 ประการ ใช้กิจกรรมคัดสรรการฝึกสมาธิ ใช้การสอนแบบ กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว นอกจากนี้ยังมีการนำวิธีสอนใน สมัยพุทธกาลมาใช้ในการสอนจริยธรรม เช่นการสอนแบบเบญจชั้นการสอนแบบ อริยสัจ 4 การสอนโดยการสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการและการสอนแบบ ไตรสิกขาเป็นต้น งานวิจัย ดังกล่าวต่างให้ผลตรงกันว่า การสอนจริยธรรมด้วยวิธีหลากหลายดังกล่าวข้างต้น สามารถ ยกระดับเหตุผลทางจริยธรรมมีผลกระทบต่อการปฏิบัติตนในสังคมของเด็ก การสอนจริยธรรม โดยใช้แนวคิดการพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์และโคลเบอร์ก นอกจากจะได้ผลดีทางด้าน การยกระดับเหตุผลทางจริยธรรมแล้ว ยังช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาทางด้านความคิดและการ ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นด้วย

ประพันธ์ สุปินดา (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง กิจกรรมการเรียนการสอนจริยศึกษาของโรงเรียนโพธิ์โสภณ จังหวัดเชียงใหม่ผลจากการศึกษาพบว่าโรงเรียนให้ความสำคัญต่อการให้ครูเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนการเรียนการสอนทุกวิชาต้องสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมมีการจัดภูมิทัศน์ให้เอื้อต่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม มีการจัดกิจกรรมสนับสนุนการเรียนการสอน เช่นการนั่งสมาธิ การรักษาความสะอาด การอบรมธรรมะ การอบรมหน้าเสาธงและการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

บรรจง เรื่องสะอาด (2539 : 27-28) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพการอบรมปลูกฝังจริยธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า การอบรมในสถานศึกษานั้น จริยธรรมที่ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับนักเรียนมากที่สุด คือ ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัยและความสามัคคี ครูในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเมืองจะปลูกฝังจริยธรรมให้แก่นักเรียนด้านการตรงต่อเวลา ความกตัญญู ความเสียสละ ความอดทน มากกว่าครูในโรงเรียนชนบท โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ทางจริยธรรมของนักเรียนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ครอบครัว สถาบันศาสนา สื่อมวลชนและเพื่อน บุคคลที่เอาใจใส่ส่งเสริมจริยธรรมและนักเรียนเชื่อฟังมากที่สุด คือ ครูที่สอนวิชาจริยธรรมศึกษา วิธีสอนที่ครูใช้มาก คือ การยกตัวอย่าง การเล่านิทานแบบเปรียบเทียบ สำหรับการอบรมปลูกฝังจริยธรรมในครอบครัวนั้น บิดาจะสอนจริยธรรมแก่เด็กมากที่สุด รองลงมาได้แก่ มารดาแต่นักเรียนจะเชื่อฟังคำสั่งสอนของมารดามากกว่าบิดา วิธีการที่ใช้คือตักเตือนเมื่อกระทำผิดและยกตัวอย่างที่ดี สำหรับบุคคลที่นักเรียนยึดถือเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องจริยธรรม คือ บิดา รองลงมา คือ มารดาและอีกด้านหนึ่งที่ศึกษาวิจัยคือสังคมรอบตัว นักเรียนกับการปลูกฝังจริยธรรม พบว่ามีบทบาทไม่มากนัก ส่วนใหญ่ตักเตือนในเรื่อง การมีความเมตตากรุณา พูดยาไพเราะ ไม่เห็นแก่ตัวและเอื้อเฟื้อต่อกัน

จักรพงษ์ นิลพงษ์ (2543 : 1) ได้ศึกษาคุณลักษณะทางจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะทางการวิจัย 3 ด้าน คือ ความรับผิดชอบ ความมีเหตุผล และความกตัญญูกตเวที คุณลักษณะทางจริยธรรมระดับปานกลาง 8 ด้าน คือ ความอดุสาหะ ความสามัคคี ความเสียสละ ความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความมีระเบียบวินัย ความยุติธรรมและความเมตตากรุณาและนักเรียนชายกับนักเรียนหญิงมีคุณลักษณะทางจริยธรรมแตกต่างกัน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคุณลักษณะทางจริยธรรมแตกต่างกัน โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคุณลักษณะทางจริยธรรมแตกต่างกันอยู่ 6 ด้าน คือความสามัคคี ความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความมีระเบียบวินัย ความยุติธรรมและความมีเมตตากรุณา นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคุณลักษณะทางจริยธรรมแตกต่างกัน 3 ด้าน

คือ ความกตัญญูกตเวที ความสามัคคี และความประหยัด นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคุณลักษณะทางจริยธรรมแตกต่างกันอยู่ 11 ด้าน คือความรับผิดชอบ ความมีเหตุผล ความอดุสาหะ ความกตัญญูกตเวที ความสามัคคี ความเสียสละ ความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความมีระเบียบวินัย ความยุติธรรมและความเมตตากรุณา

สุจิตรา สุขसार (2545 : 2) ได้พัฒนาเครื่องมือเพื่อหาคุณภาพ สร้างเกณฑ์ปกติและคู่มือในการวัดคุณธรรม จริยธรรม ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขของนักเรียนตามมาตรฐานโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2541 เครื่องมือประกอบด้วยแบบทดสอบ 4 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 ด้านความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุขรู้จักแบ่งปันช่วยเหลือและตอบแทนบุญคุณ ฉบับที่ 2 ด้านความซื่อตรงต่อหน้าที่ ฉบับที่ 3 การใช้สิ่งของอย่างประหยัด และคุ้มค่า ฉบับที่ 4 ด้านการปฏิบัติหน้าที่ ที่ได้รับฝึคชอบ ด้วยความมุ่งมั่นรอบคอบและถูกต้อง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช จากการศึกษาใช้แบบทดสอบทั้ง 4 ฉบับกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,080 คน พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมตามข้อสอบฉบับที่ 1 ด้านปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข รู้จักแบ่งปันช่วยเหลือและตอบแทนบุญคุณ และฉบับที่ 3 ด้านการใช้สิ่งของอย่างประหยัดและคุ้มค่า นักเรียนสามารถปฏิบัติได้เป็นอย่างดี ส่วนฉบับที่ 2 ด้านความซื่อตรงต่อหน้าที่และความถูกต้องและฉบับที่ 4 ด้านการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับฝึคชอบด้วยความมุ่งมั่น รอบคอบและถูกต้อง นักเรียนมีพฤติกรรมในทางปฏิบัติค่อนข้างน้อย

สุริโย โสภณวัฒน์ (2547 : 3) ได้ศึกษาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านสี่สุข อำเภอทรายมูล จังหวัดยโสธร มีสภาพปัญหาในการดำเนินงานคือ ครูไม่มีความรู้ความเข้าใจ ไม่มีความตระหนัก และไม่สามารถปฏิบัติงานในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพได้ดีเท่าที่ควร ทำให้นักเรียนขาดคุณธรรม จริยธรรม ในด้านความซื่อสัตย์ ความมีวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ ความประหยัด ความกตัญญูกตเวที และความเสียสละการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาการดำเนินงานด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานเพื่อให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถปฏิบัติงาน ในการจัดกิจกรรมสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนให้สอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียน โดยมีกลยุทธ์ในการพัฒนา 2 กลยุทธ์ได้แก่ กลยุทธ์การประสานงานและกลยุทธ์ในการกำกับติดตาม การศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ

สมเดช ใจหวัง (2547 : 2) ได้ทำการวิจัยเรื่องศึกษาการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมเพื่อสร้างความมั่นใจต่อผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม การพัฒนาคุณธรรม

จริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนบ้านไทร อำเภอไพรีบึง จังหวัดศรีสะเกษ มีปัญหาในการพัฒนา เนื่องจากนักเรียนขาดความรับผิดชอบและไม่มีวินัยในตัวเองขาดคุณธรรมจริยธรรมด้านต่างๆ

กำแหง จิตตะมาก (2548 : 3) ได้ทำการวิจัยการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาอ่างทองการวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและ ค่านิยมที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียนในสถานศึกษา

อนุก แท้สูงเนิน (2548 : 3) ได้ทำการวิจัยศึกษาการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านความมีวินัยด้านความสะอาดและด้านความประหยัดของนักเรียน โรงเรียนตลาดไทรพิทยาคม อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วย ผู้ศึกษาค้นคว้า ผู้ช่วยผู้อำนวยการ โรงเรียนหัวหน้าฝ่ายปกครอง กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนโรงเรียนบ้านตลาด ไทรพิทยาคม จำนวน 486 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ครูผู้สอน โรงเรียนตลาด ไทรพิทยาคม และคณะกรรมการสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสังเกตการณ์มีส่วนร่วม แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบบันทึกและแบบสอบถามผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

งานวิจัยต่างประเทศ

นักจิตวิทยาอีกกลุ่มหนึ่งที่เน้นถึงความรักของพ่อแม่ที่มีต่อบุตรหลาน คือ เซียร์สและ คนอื่นๆ (Sears and others. 1957 : 289-269) ได้อธิบายว่าพ่อแม่มีหน้าที่หลักในการเลี้ยงดูลูกเป็นผู้ ตอบสนองความต้องการของเด็ก ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่ดีจากพ่อแม่ เด็กจึงชอบและอยาก ทำตามพฤติกรรมของพ่อแม่ที่เกิดขึ้นควบคู่กับการตอบสนองความต้องการของตนพ่อแม่มี พฤติกรรมเช่นใดลูกก็มักจะมีพฤติกรรมเช่นเดียวกับพ่อแม่

ฮอฟแมน (Hoffman. 1970 : 277) ได้สรุปงานวิจัยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูลูกโดยวิธี ถอนความรัก ที่พ่อแม่ใช้วิธีการแสดงออกถึงความโกรธ หรือการไม่ยอมรับเด็กโดยตรงในกรณีที่ เด็กกระทำพฤติกรรมที่พ่อแม่ไม่ต้องการให้ทำ จากการวิจัยนี้นักจิตวิทยาให้เหตุผลว่าหากเด็กทำตาม อย่างพ่อแม่ เพราะเด็กกลัวว่าตนจะสูญเสียความรักของพ่อแม่ไปจริง พ่อแม่ที่อบรมเลี้ยงดูลูก โดยการถอนความรักจากเด็กก็น่าจะมีลูกที่ทำตามอย่างพ่อแม่ และมีพัฒนาการทางด้าน คุณธรรม จริยธรรมได้มาก ฮอฟแมนทบทวนการวิจัยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูลูกด้วยวิธีนี้ โดยใช้ดัชนีทางจริยธรรม 4 ตัว คือ การต้านทานการเบี่ยงเบนหรือการต้านทานความขวนใจ ซึ่งหมายถึงความสามารถของเด็กที่จะต้องใช้ความอดทนต่อต้านความขวนใจ หรือการเบี่ยงเบน เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่มีสิ่งขวนใจให้เบี่ยงเบนโดยไม่มีใครรู้เห็น ดัชนีทางจิตวิทยาตัวที่ 2

คือ ความสำนึกผิด หมายถึง ความรู้สึกสำนึกในความผิดเมื่อเด็กได้แสดงการเบี่ยงเบนแล้ว
 — คำนีทางจริยธรรมตัวที่ 3 คือการสารภาพผิดและการยอมรับความผิดและค่านีตัวที่ 4 คือ การมุ่ง
 ความสนใจออกสู่ภายนอกหรือเข้าสู่ภายใน

แบนดูรา (Bandura. 1975 : 253-269) ได้นำผลงานวิจัยมาเปรียบเทียบการทำตนตามอย่าง
 พ่อแม่ ซึ่งให้ความรักความอบอุ่นกับเด็กที่มีพ่อแม่ซึ่งไม่ให้ความอบอุ่นเอาใจใส่ลูกมากนักพบว่า
 เด็กที่มีพ่อแม่ให้ความรักความอบอุ่นชอบชนบท และพฤติกรรมที่ผู้ชายส่วนมากแสดงกัน
 และเด็กมักรับรู้ตนเองว่ามีความคิดและกระทำการคล้ายพ่อมากกว่าเด็กซึ่งพ่อไม่เคยให้ความอบอุ่น
 เอาใจใส่ลูกมากนัก

จากการศึกษาผลการวิจัยในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ว่า การพัฒนาคุณธรรม
 จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 เป็นสิ่งที่
 จำเป็นที่ผู้บริหารโรงเรียน ครูต้องดำเนินการให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์กับนักเรียน ซึ่งมี
 วิธีดำเนินการหลายรูปแบบและแต่ละแนวทางให้ผลที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งก็ยังมีปัญหาบางอย่าง
 ที่ทำให้เกิดแรงจูงใจ ที่จะศึกษาการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนในโรงเรียน สังกัด
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 เพื่อศึกษาวิธีการและผลที่ได้รับการพัฒนาคุณธรรม
 จริยธรรม โดยจะส่งผลการพัฒนาเยาวชน ซึ่งจะเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพของชาติต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูผู้สอนในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัยตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2550 จำนวนทั้งสิ้น 3,617 คน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 326 คน และครูผู้สอนจำนวน 3,291 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มประชากรโดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์ (2542: 148 - 149) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 526 คน จำแนกเป็นผู้บริหารจำนวน 181 คน และครูผู้สอนจำนวน 345 คน หลังจากนั้นทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นอย่างมีสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอำเภอและขนาดโรงเรียน แล้วดำเนินการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ดังรายละเอียดตามจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่แสดงในตาราง 2 - 3

ตาราง 2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของผู้บริหารจำแนกตามขนาดโรงเรียน

ที่	อำเภอ	จำนวนประชากร				จำนวนกลุ่มตัวอย่าง			
		ร.ร. ขนาด เล็ก	ร.ร. ขนาด กลาง	ร.ร. ขนาด ใหญ่	รวม	ร.ร. ขนาด เล็ก	ร.ร. ขนาด กลาง	ร.ร. ขนาด ใหญ่	รวม
1	นางรอง	21	24	47	92	12	13	26	51
2	ละหานทราย	6	18	29	53	3	10	16	29
3	หนองกี่	12	11	25	48	7	6	14	27
4	ปะคำ	4	3	21	28	2	2	12	16
5	หนองหงส์	12	12	17	41	7	7	9	23
6	โนนสุวรรณ	1	4	11	16	1	2	6	9
7	โนนดินแดง	2	7	11	20	1	4	6	11
8	เฉลิมพระเกียรติ	5	8	15	28	3	4	8	15
	รวม	63	87	176	326	36	48	97	181

ตาราง 3 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของครูผู้สอนจำแนกตามขนาดโรงเรียน

ที่	อำเภอ	จำนวนประชากร				จำนวนกลุ่มตัวอย่าง			
		ร.ร. ขนาด เล็ก	ร.ร. ขนาด กลาง	ร.ร. ขนาด ใหญ่	รวม	ร.ร. ขนาด เล็ก	ร.ร. ขนาด กลาง	ร.ร. ขนาด ใหญ่	รวม
1	นางรอง	116	238	564	918	12	25	59	96
2	ละหานทราย	33	184	358	575	3	19	38	60
3	หนองกี่	62	118	325	505	7	12	34	53
4	ปะคำ	25	29	246	300	3	3	26	32
5	หนองหงส์	63	137	168	368	7	14	18	39
6	โนนสุวรรณ	3	31	133	167	0	3	14	17
7	โนนดินแดง	11	61	107	179	1	7	11	19
8	เฉลิมพระเกียรติ	31	78	170	279	3	8	18	29
	รวม	344	876	2,071	3,291	36	91	218	345

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูผู้สอนในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูผู้สอนในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 แบ่งออกเป็น 5 ด้าน

- (1) ด้านการร่วมวางแผนเพื่อพัฒนาคุณธรรม
- (2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาจริยศึกษา
- (3) ด้านการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมนักเรียน
- (4) ด้านการส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรม
- (5) ด้านการติดตามผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open - ended Form) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือวิจัย

ในการสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือที่เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเองในการค้นคว้าและสร้างเครื่องมือตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน บทความ ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการ
2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียน
3. ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย
4. ดำเนินการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย ให้ครอบคลุมขอบข่ายการมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนและให้ตรงตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย
5. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญให้ตรวจสอบ ทั้งนี้ให้ได้คำถามที่ครอบคลุมการมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 เพื่อเป็นการหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบมี 3 ท่าน ดังนี้

5.1 นายสมศักดิ์ ชอบทำดี ตำแหน่งรองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษานุริรัมย์

เขต 3

5.2 นายดำรง กรเกษมกล ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

5.3 นายพินิจ เมฆะสุวรรณ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหัวถนน อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

6. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ

7. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุง ไปเสนอคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขตามคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ได้เสนอแนะ

8. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try - out) กับผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานุริรัมย์ เขต 2 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยกำหนดโรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 10 คน โรงเรียนขนาดกลางจำนวน 10 คน และโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 10 คน

9. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้มาหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ของแบบสอบถามเป็นรายข้อ

10. นำแบบสอบถามข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกผ่านเกณฑ์ไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach)

11. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริงเพื่อนำไปสอบถามกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ขออนุญาตจากมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อนำไปขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษานุริรัมย์ เขต 3 ในการออกหนังสือขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยตอบแบบสอบถามที่เป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการส่งแบบสอบถามด้วยตัวเองพร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ไปยังโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างทุกโรงเรียนด้วยตัวเอง พร้อมกับขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารโรงเรียนและเก็บรวบรวมแบบสอบถามภายใน 15 วัน เมื่อถึงกำหนดนัดหมาย ผู้วิจัยไปขอรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง หากผู้ตอบยังไม่ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ทวงถามและขอรับคืนอีกครั้งด้วยตนเอง ในการรวบรวมแบบสอบถาม

ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 526 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 และได้ดำเนินการดังนี้

3. นำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุดให้	5 คะแนน
เห็นด้วยมากให้	4 คะแนน
เห็นด้วยปานกลางให้	3 คะแนน
เห็นด้วยน้อยให้	2 คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุดให้	1 คะแนน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์เป็นข้อมูลเชิงปริมาณจึงได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ (Percentage) เสนอข้อมูลเป็นตารางและแสดงจำนวนร้อยละ

2. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การแปลความหมายและการจัดอันดับ เสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย

เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง เห็นด้วยในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน และครูผู้สอนจำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง โดยวิเคราะห์ค่า Independent Samples t-test กำหนดค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอนจำแนกตามอายุ โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านที่มีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามวิธีของเซฟเฟ (Scheffe's Method) กำหนดค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 3 เกี่ยวกับคำถามปลายเปิด (Open - ended Form) วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดหาคำตอบเข้าประเด็นเกี่ยวกับการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ เสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบหาคุณภาพเครื่องมือ

1.1 การวิเคราะห์แบบสอบถามเพื่อหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อโดยใช้ Independent Samples t - test (ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2542:260)

สูตร
$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2 + S_L^2}{N}}}$$

เมื่อ t	แทน	ค่าสถิติการจำแนกแบบ t - distribution
$\bar{X}_H$	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มได้คะแนนสูง
$\bar{X}_L$	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มได้คะแนนต่ำ
S_H^2	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มได้คะแนนสูง
S_L^2	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มได้คะแนนต่ำ
N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำที่นำมาวิเคราะห์

1.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2542:261)

สูตร
$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
K	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม

$\sum S_i^2$ แทน ผลรวมทั้งหมดของแบบสอบถามความแปรปรวนคะแนน
เป็นรายข้อ

S_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนแบบสอบถามทั้งฉบับ

2. สถิติพื้นฐาน

2.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

$$\text{ร้อยละ} = \frac{\text{ตัวเลขที่ต้องการเปรียบเทียบ} \times 100}{\text{จำนวนเต็ม}}$$

2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนข้อมูล

2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$\text{S.D.} = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

X แทน คะแนนของแต่ละตัวในกลุ่มตัวอย่าง

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

$\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 การทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent Samples)

ในการเปรียบเทียบความคิดเห็นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน จำแนกตามสถานภาพตำแหน่งและเพศ วิเคราะห์ด้วยค่า Independent Samples t-test กำหนดค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ใช้สูตรดังนี้ (ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2542:321)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าสถิติทดสอบ t
	$\bar{X}_1$	แทน	ค่าเฉลี่ยกลุ่มที่ 1
	$\bar{X}_2$	แทน	ค่าเฉลี่ยกลุ่มที่ 2
	s_1^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของกลุ่มที่ 1
	s_2^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของกลุ่มที่ 2
	n_1	แทน	จำนวนคนกลุ่มที่ 1
	n_2	แทน	จำนวนคนกลุ่มที่ 2

3.2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way Analysis of Variance)

ในการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอน จำแนกตามขนาดโรงเรียน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโดยใช้สูตร ดังนี้ (ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2542:328)

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

เมื่อ	F	แทน	ค่าสถิติทดสอบ F
	MS_b	แทน	ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม

MS_{within} แทน ความแปรปรวนในกลุ่ม

3.3 เมื่อพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แล้วใช้วิธีเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามวิธีของเซฟเฟ (Scheffe's Method)

$$CV = \sqrt{(K - 1)(F^*)(MS_{within})(2/n)}$$

เมื่อ K แทน จำนวนกลุ่มในตัวอย่าง

F^* แทน ค่า F ที่เปิดตาราง

MS_{within} แทน ค่า Mean Square within Group ที่คำนวณไว้แล้วใน

การวิเคราะห์ความแปรปรวน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูผู้สอนในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ซึ่งปรากฏผลการวิเคราะห์ที่จะนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ผู้วิจัยใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้มีดังต่อไปนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t- distribution
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F- distribution
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ วิเคราะห์หาค่าสถิติของข้อมูล โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางแบ่งเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 รายละเอียดของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ตามสถานภาพตำแหน่ง

ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบ ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จำแนกตามเพศ

ตอนที่ 5 การเปรียบเทียบ ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จำแนกตามอายุ

ตอนที่ 6 การศึกษาความคิดเห็น และข้อเสนอแนะที่เป็นคำถามปลายเปิดของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยจัดประเด็นเข้าด้วยกัน แล้วแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 รายละเอียดของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งปรากฏดังตาราง 4 ตาราง 4 จำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับรายละเอียดของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะตัวแปร	รวม	
	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มตัวอย่าง	526	100.00
1. สถานภาพตำแหน่ง		
1.1 ผู้บริหาร	181	34.41
1.2 ครูผู้สอน	345	65.59
2. เพศ		
2.1 ชาย	281	53.42
2.2 หญิง	245	46.58
3. อายุ		
3.1 ต่ำกว่า 40 ปี	147	27.95
3.2 ระหว่าง 40-50 ปี	241	45.82
3.3 สูงกว่า 50 ปี	138	26.23

จากตาราง 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 526 คน เมื่อจำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง พบว่าเป็นผู้บริหาร 181 คน คิดเป็นร้อยละ 34.41 เป็นครูผู้สอน 345 คน คิดเป็นร้อยละ 65.59 เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า เป็นเพศชาย 281 คน คิดเป็นร้อยละ 53.42 เป็นเพศหญิง 245 คน คิดเป็นร้อยละ 46.58 เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า กลุ่มประชากรส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 40-50 ปี จำนวน 241 คน คิดเป็นร้อยละ 45.82 อายุต่ำกว่า 40 และสูงกว่า 50 ปี

ตอนที่ 2 ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา บุรีรัมย์ เขต 3

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 จำแนกรายด้าน

ข้อ	การดำเนินงาน	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม			
		$\bar{X}$	S.D	ความหมาย	อันดับที่
1	ด้านการร่วมวางแผนเพื่อพัฒนาคุณธรรม	3.74	.80	มาก	2
2	ด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาจริยศึกษา	3.74	.63	มาก	2
3	ด้านการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับคุณธรรมนักเรียนนักเรียน	3.94	.69	มาก	1
4	ด้านการส่งเสริมการเข้าร่วมจัดกิจกรรม	3.70	.72	มาก	4
5	ด้านการติดตามผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม	3.62	.82	มาก	5
เฉลี่ยรวม		3.75	.61	มาก	

จากตาราง 5 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับนักเรียน ($\bar{X} = 3.94$) ด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาจริยศึกษา ด้านการร่วมวางแผนเพื่อพัฒนาคุณธรรม ($\bar{X} = 3.74$) ด้านการส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{X} = 3.70$) และด้านการติดตามผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ($\bar{X} = 3.62$) สำหรับรายละเอียดการวิเคราะห์เป็นรายข้อในแต่ละปัจจัย ปรากฏผลดังตาราง 6 ถึง ตาราง 10 ดังนี้

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการร่วมวางแผนเพื่อพัฒนาคุณธรรม

ข้อ	การดำเนินงาน	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม			
		$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
1	โรงเรียนมีการวิเคราะห์สภาพการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน	3.72	.89	มาก	5
2	โรงเรียนมีแผนงาน โครงการด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน	3.79	.89	มาก	3
3	โรงเรียนแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ โครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม	3.75	.89	มาก	4
4	โรงเรียนกำหนดมาตรการควบคุมจรรยา มารยาท นักเรียน	3.68	.88	มาก	6
5	ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน	3.96	.91	มาก	1
6	โรงเรียนกำหนดวัตถุประสงค์การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนที่ชัดเจน	3.91	1.95	มาก	2
7	โรงเรียนมีการนิเทศ ควบคุมกำกับติดตามและ ประเมินผลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง	3.40	.96	ปานกลาง	7
เฉลี่ยรวม		3.74	.80	มาก	

จากตาราง 6 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการร่วมวางแผนเพื่อพัฒนาคุณธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ยกเว้น ข้อ 7 อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 อันดับแรกคือ ข้อ 5 ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ($\bar{X} = 3.96$) ข้อ 6 โรงเรียนกำหนดวัตถุประสงค์การพัฒนาคุณธรรม

จริยธรรมนักเรียนที่ชัดเจน ($\bar{X} = 3.91$) ข้อ 2 โรงเรียนมีแผนงาน โครงการด้านการพัฒนา
คุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ($\bar{X} = 3.79$) ตามลำดับ

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน
เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาจริยศึกษา

ข้อ	การดำเนินงาน	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม			
		$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
8	ครูผู้สอนแทรกคุณธรรม จริยธรรมในกิจกรรมการ เรียนการสอน	4.05	.77	มาก	2
9	ครูผู้สอนจัดทำแผนการเรียนรู้โดยบูรณาการกับการ เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม	3.69	.81	มาก	3
10	โรงเรียนนิมนต์พระสงฆ์มาเป็นวิทยากรอบรม คุณธรรม จริยธรรมนักเรียน	3.64	.92	มาก	5
11	ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการ พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เช่น จริยศึกษา พุทธ ศาสนา ลูกเสือเนตรนารี ยุวกาชาด ฯลฯ	4.08	.81	มาก	1
12	ครูผู้สอนให้นักเรียนร่วมกันจัดป้ายนิเทศเชิดชูผู้มี คุณธรรม จริยธรรม ดีเด่น	3.62	.86	มาก	6
13	ครูผู้สอนผลิตสื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับ การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม	3.42	.84	ปานกลาง	7
14	ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน	3.69	.84	มาก	4
เฉลี่ยรวม		3.74	.63	มาก	

จากตาราง 7 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมใน
การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 3 ด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาจริยศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$) เมื่อพิจารณาเป็น

รายข้อ พบว่า ข้อ 13 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.42$) ข้ออื่นๆมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 อันดับแรกคือ ข้อ 11 ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม เช่น จริยศึกษา พุทธศาสนา ลูกเสือเนตรนารี ยุวกาชาด ($\bar{X} = 4.08$) ข้อ 8 ครูผู้สอนแทรกคุณธรรม จริยธรรมในกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.05$) และข้อ 9 ครูผู้สอนจัดทำแผนการเรียนรู้โดยบูรณาการกับการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ($\bar{X} = 3.69$) ตามลำดับ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับคุณธรรมนักเรียน

ข้อ	การดำเนินงาน	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม			
		$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	ลำดับที่
15	โรงเรียนจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์	4.25	2.26	มาก	3
16	โรงเรียนจัดกิจกรรมชุมนุมจริยศึกษา และชุมนุมผู้บำเพ็ญประโยชน์	3.60	1.00	มาก	6
17	โรงเรียนจัดกิจกรรมแข่งขันกีฬาเพื่อฝึกความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา	4.25	.73	มาก	2
18	โรงเรียนจัดกิจกรรมแข่งขันตอบปัญหาธรรมะ	3.53	.95	มาก	7
19	โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยและวินัยนักเรียน	3.94	.81	มาก	4
20	โรงเรียนจัดกิจกรรมการประกวดนักเรียนที่มีความประพฤติดี และมารยาทดี	3.64	.94	มาก	5
21	โรงเรียนจัดกิจกรรมรำลึกถึงผู้มีพระคุณ เช่น พิธีไหว้ครู, วันแม่ ฯลฯ	4.34	.70	มาก	1
เฉลี่ยรวม		3.94	.69	มาก	

จากตาราง 8 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ข้ออื่น ๆ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 อันดับแรกคือ ข้อ 21 โรงเรียนจัดกิจกรรมรำลึกถึงผู้มีพระคุณ เช่น พิธีไหว้ครู, วันแม่ ฯลฯ ($\bar{X} = 4.34$) ข้อ 17 โรงเรียนจัดกิจกรรมแข่งขันกีฬาเพื่อฝึกความมีน้ำใจ เป็นนักกีฬา ($\bar{X} = 4.25$) และข้อ 15 โรงเรียนจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ ($\bar{X} = 4.25$) ตามลำดับ

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน
การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรม

ข้อ	การดำเนินงาน	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม			
		$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
22	โรงเรียนจัดแหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน	3.76	0.83	มาก	5
23	โรงเรียนจัดกิจกรรมอบรมค่ายพุทธบุตร	3.83	0.96	มาก	4
24	โรงเรียนจัดกิจกรรมวันสำคัญและประเพณีร่วมกับชุมชน	4.21	0.74	มาก	1
25	โรงเรียนจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีวิถีชีวิตประชาธิปไตย เช่น กิจกรรมสภานักเรียน	3.97	0.82	มาก	3
26	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนเข้าเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์	2.88	1.20	ปานกลาง	7
27	โรงเรียนจัดกิจกรรมอบรมนักเรียน และสวดมนต์ทุกวันศุกร์สุดสัปดาห์	4.09	2.31	มาก	2
28	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนได้บรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน	3.17	1.16	ปานกลาง	6
เฉลี่ยรวม		3.70	.72	มาก	

จากตาราง 9 พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อ 26, 28 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนข้ออื่นๆ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 อันดับแรกคือ ข้อ 24 โรงเรียนจัดกิจกรรมวันสำคัญและประเพณีร่วมกับชุมชน ($\bar{X} = 4.21$) ข้อ 27 โรงเรียนจัดกิจกรรมอบรมนักเรียนและสวดมนต์ทุกวันศุกร์สุดสัปดาห์ ($\bar{X} = 4.09$) และข้อ 25 โรงเรียนจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีวิถีชีวิตประชาธิปไตย เช่น กิจกรรมสภานักเรียน ($\bar{X} = 3.97$) ตามลำดับ

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน
เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการติดตามผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม

ข้อ	การดำเนินงาน	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม			
		$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	ลำดับที่
29	โรงเรียนมีมาตรการควบคุมความประพฤตินักเรียน อย่างต่อเนื่อง	3.80	0.87	มาก	3
30	ผู้บริหาร ครูผู้สอนและผู้ปกครองร่วมกันติดตาม ควบคุมความประพฤติของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง	3.84	0.85	มาก	2
31	โรงเรียนติดตามผลและส่งเสริมให้นักเรียน มีคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน	3.79	0.84	มาก	4
32	โรงเรียนสังเกตพฤติกรรมนักเรียนที่ผ่านการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรมนักเรียน	3.78	0.81	มาก	5
33	โรงเรียนเชิดชูเกียรติคุณนักเรียนที่มีคุณธรรม จริยธรรม ดีเด่น	3.95	2.61	มาก	1
34	โรงเรียนติดตามนักเรียนที่จบการศึกษาให้มี การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม	3.28	1.00	ปานกลาง	6
35	โรงเรียนส่งเสริมนักเรียนที่จบการศึกษา เข้ารับการศึกษาคือ โดยการบวชเรียน	2.88	1.11	ปานกลาง	7
เฉลี่ยรวม		3.62	.82	มาก	

จากตาราง 10 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 3 ด้านการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 34,35
มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนข้ออื่น ๆ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มี
ค่าเฉลี่ยสูง 3 อันดับแรกคือ ข้อ 33 โรงเรียนเชิดชูเกียรติคุณนักเรียนที่มีคุณธรรม จริยธรรมดีเด่น
($\bar{X} = 3.95$) ข้อ 30 ผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้ปกครองร่วมกันติดตามควบคุมความประพฤติ

ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.84$) และข้อ 29 โรงเรียนมีมาตรการควบคุมความประพฤติ
นักเรียนอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.80$) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 3 ตามสถานภาพตำแหน่ง

ตาราง 11 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการ
พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 3 ตามสถานภาพตำแหน่ง โดยรวมและรายด้าน

ข้อ	การดำเนินงาน	ผู้บริหาร		ครูผู้สอน		t
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1	ด้านการร่วมวางแผนเพื่อพัฒนาคุณธรรม	4.01	.66	3.61	.84	6.071*
2	ด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาจริยศึกษา	3.61	.84	3.86	.61	3.128*
3	ด้านการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับคุณธรรมนักเรียน	3.86	.61	3.68	.63	3.788*
4	ด้านการร่วมส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรม	3.68	.63	4.09	.77	3.589*
5	ด้านการติดตามผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม	4.09	.77	3.85	.63	4.671*
เฉลี่ยรวม		3.93	.56	3.65	.61	5.172*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 11 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 3 โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาราย
ด้านพบว่า ทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สำหรับรายละเอียดการวิเคราะห์เป็นรายข้อในแต่ละด้าน ปรากฏผลดังตาราง 12 ถึง
ตาราง 17 ดังนี้

ตาราง 12 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
บุรีรัมย์ เขต 3 ด้านการร่วมวางแผนเพื่อพัฒนาคุณธรรม

ข้อ	การดำเนินงาน	ผู้บริหาร		ครูผู้สอน		t
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1	โรงเรียนมีการวิเคราะห์สภาพการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน	4.03	0.76	3.56	0.91	6.241*
2	โรงเรียนมีแผนงาน โครงการด้านการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรมนักเรียน	3.56	0.91	4.06	0.81	5.308*
3	โรงเรียนแต่งตั้งผู้รับผิดชอบโครงการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรมนักเรียน	4.06	0.81	3.64	0.90	5.128*
4	โรงเรียนกำหนดมาตรการควบคุมจรรยา มารยาท นักเรียน	3.64	0.90	4.01	0.76	5.909*
5	ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน	4.01	0.76	3.62	0.93	5.052*
6	โรงเรียนกำหนดวัตถุประสงค์การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนที่ชัดเจน	3.62	0.93	3.97	0.77	1.527
7	โรงเรียนมีการนิเทศ ควบคุมกำกับติดตามและ ประเมินผลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง	3.97	0.77	3.52	0.89	5.380*
เฉลี่ยรวม		4.01	.66	3.61	.84	6.071*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 12 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์
เขต 3 ในด้านการร่วมวางแผนเพื่อพัฒนาคุณธรรม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อ 6 "โรงเรียนกำหนดวัตถุประสงค์การพัฒนา

คุณธรรม จริยธรรมนักเรียนที่ชัดเจน" ไม่แตกต่างกัน ส่วนข้ออื่นๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 13 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาจริยศึกษา

ข้อ	การดำเนินงาน	ผู้บริหาร		ครูผู้สอน		t
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
8	ครูผู้สอนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในกิจกรรมการเรียนการสอน	4.08	0.76	4.04	0.77	0.564
9	ครูผู้สอนจัดทำแผนการเรียนรู้โดยบูรณาการกับการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม	3.76	0.82	3.65	0.80	1.489
10	โรงเรียนนิมนต์พระสงฆ์มาเป็นวิทยากรอบรมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน	3.85	0.87	3.53	0.93	3.875*
11	ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เช่น จริยศึกษา พุทธศาสนา ลูกเสือเนตรนารี ยุวอาสาสมัครฯ	4.17	0.73	4.03	0.85	1.873
12	ครูผู้สอนให้นักเรียนร่วมกันจัดป้ายนิเทศผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ดีเด่น	3.73	0.86	3.56	0.86	2.185*
13	ครูผู้สอนผลิตสื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม	3.55	0.83	3.35	0.83	2.535*
14	ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งการเรียนรู้ด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน	3.88	0.82	3.59	0.83	3.795*
เฉลี่ยรวม		3.61	.84	3.86	.61	3.128*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 13 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อ 10 , 12 , 13 และ 14 มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนข้ออื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 14 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ด้านการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับคุณธรรมนักเรียน

ข้อ	การดำเนินงาน	ผู้บริหาร		ครูผู้สอน		t
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
15	โรงเรียนจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์	4.53	3.69	4.11	0.75	2.050
16	โรงเรียนจัดกิจกรรมชุมนุมจริยศึกษาและชุมนุมผู้บำเพ็ญประโยชน์	3.76	0.89	3.52	1.05	2.711*
17	โรงเรียนจัดกิจกรรมแข่งขันกีฬาเพื่อฝึกความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา	4.34	0.68	4.21	0.75	1.876
18	โรงเรียนจัดกิจกรรมแข่งขันตอบปัญหาธรรมะ	3.71	0.85	3.43	0.98	3.408*
19	โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยและวินัยนักเรียน	4.08	0.73	3.87	0.84	2.989*
20	โรงเรียนจัดกิจกรรมการประกวดนักเรียนที่มีความประพฤติดีและมารยาทดี	3.85	0.87	3.53	0.95	3.838*
21	โรงเรียนจัดกิจกรรมรำลึกถึงผู้มีพระคุณ เช่น พิธีไหว้ครู, วันแม่ฯลฯ	4.39	0.67	4.31	0.72	1.142
เฉลี่ยรวม		3.86	.61	3.68	.63	3.788*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 14 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในด้านการจัดกิจกรรมนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณา

เป็นรายชื่อ พบว่า ข้อ 15 “โรงเรียนจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้นำเพื่อประโยชน์
ข้อ 17 “โรงเรียนจัดกิจกรรมแข่งขันกีฬาเพื่อฝึกความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา และข้อ 21 “โรงเรียนจัด
กิจกรรมรำลึกถึงผู้มีพระคุณ เช่น พิธีไหว้ครู, วันแม่ฯลฯ” ไม่แตกต่างกัน ส่วนข้ออื่นๆ แตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 15 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ด้านการส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรม

ข้อ	การดำเนินงาน	ผู้บริหาร		ครูผู้สอน		t
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
22	โรงเรียนจัดแหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอก โรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน	4.01	0.77	3.63	0.83	5.284*
23	โรงเรียนจัดกิจกรรมอบรมค่ายพุทธบุตร	3.99	0.90	3.75	0.99	2.821*
24	โรงเรียนจัดกิจกรรมวันสำคัญ และประเพณีร่วมกับ ชุมชน	4.28	0.68	4.17	0.77	1.588
25	โรงเรียนจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีวิถีชีวิต ประชาธิปไตย เช่น กิจกรรมสภานักเรียน	4.08	0.72	3.92	0.87	2.348*
26	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนเข้าเรียนพุทธศาสนา วันอาทิตย์	3.11	1.19	2.75	1.19	3.264*
27	โรงเรียนจัดกิจกรรมอบรมนักเรียน และสวดมนต์ ทุกวันศุกร์สุดสัปดาห์	4.19	0.86	4.04	2.79	0.733
28	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนได้บรรพชาสามเณร ภาคฤดูร้อน	3.32	1.10	3.09	1.19	2.194*
เฉลี่ยรวม		3.68	.63	4.09	.77	3.589*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 15 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์
เขต 3 ในด้านการส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 24 “โรงเรียนจัดกิจกรรมวันสำคัญ และประเพณีร่วมกับชุมชน” และ ข้อ 27 “โรงเรียนจัดกิจกรรมอบรมนักเรียน และสวดมนต์ทุกวันศุกร์สุดสัปดาห์” ไม่แตกต่างกัน ส่วนข้ออื่นๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 16 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ด้านการติดตามผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม

ข้อ	การดำเนินงาน	ผู้บริหาร		ครูผู้สอน		t
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
29	โรงเรียนมีมาตรการควบคุมความประพฤตินักเรียนอย่างต่อเนื่อง	4.05	0.75	3.68	0.90	5.08*
30	ผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้ปกครองร่วมกันติดตามควบคุมความประพฤติของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง	4.09	0.72	3.71	0.88	5.32*
31	โรงเรียนติดตามผลและส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน	4.04	0.73	3.66	0.86	5.26*
32	โรงเรียนสังเกตพฤติกรรมนักเรียนที่ผ่านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน	3.95	0.68	3.68	0.85	3.91*
33	โรงเรียนเชิดชูเกียรตินักเรียนที่มีคุณธรรม จริยธรรมดีเด่น	4.23	3.09	3.81	2.31	1.74
34	โรงเรียนติดตามนักเรียนที่จบการศึกษาให้มีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม	3.50	0.90	3.16	1.03	3.79*
35	โรงเรียนส่งเสริมนักเรียนที่จบการศึกษาเข้ารับการศึกษาต่อ โดยการบวชเรียน	3.06	1.07	2.79	1.13	2.63*
	เฉลี่ยรวม	4.09	.77	3.85	.63	4.671*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 16 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ในด้านการติดตามผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อ 33 “โรงเรียนเชิดชูเกียรตินักเรียนที่มีคุณธรรม จริยธรรมดีเด่น” ไม่แตกต่างกัน ส่วนข้ออื่นๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จำแนกตามเพศ

ตาราง 17 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ตามสถานภาพเพศ จำแนกรายด้าน

ข้อ	การดำเนินงาน	ชาย		หญิง		t
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1	ด้านการร่วมวางแผนเพื่อพัฒนาคุณธรรม	3.78	0.75	3.71	0.86	1.038
2	ด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาจริยศึกษา	3.70	0.65	3.78	0.61	-1.452
3	ด้านการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับคุณธรรมนักเรียน	3.96	0.77	3.90	0.60	1.018
4	ด้านการร่วมส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรม	3.68	0.69	3.73	0.76	-0.836
5	ด้านการติดตามผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม	3.67	0.87	3.56	0.76	1.651
	เฉลี่ยรวม	3.76	0.62	3.74	0.59	0.454

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 17 พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยรวม ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

สำหรับรายละเอียดการวิเคราะห์เป็นรายข้อในแต่ละด้าน ปรากฏผลดังตาราง 18 ถึง ตาราง 22 ดังนี้

ตาราง 18 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา บุรีรัมย์ เขต 3 ด้านการร่วมวางแผนเพื่อพัฒนาคุณธรรม

ข้อ	การดำเนินงาน	ชาย		หญิง		t
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1	โรงเรียนมีการวิเคราะห์สภาพการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน	3.78	0.88	3.66	0.89	1.578
2	โรงเรียนมีแผนงาน โครงการด้านการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรมนักเรียน	3.84	0.89	3.72	0.89	1.604
3	โรงเรียนแต่งตั้งผู้รับผิดชอบโครงการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรมนักเรียน	3.80	0.86	3.69	0.93	1.367
4	โรงเรียนกำหนดมาตรการควบคุมจรรยา มารยาท นักเรียน	3.74	0.86	3.61	0.89	1.681
5	ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน	3.97	0.88	3.94	0.94	0.361
6	โรงเรียนกำหนดวัตถุประสงค์การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนที่ชัดเจน	3.88	0.88	3.96	2.71	-0.490
7	โรงเรียนมีการนิเทศ ควบคุมกำกับติดตามและ ประเมินผลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง	3.44	0.98	3.36	0.94	0.986
เฉลี่ยรวม		3.78	0.75	3.71	0.86	0.042

จากตาราง 18 พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ด้านการร่วมวางแผนเพื่อพัฒนาคุณธรรม ไม่แตกต่างกันและเมื่อพิจารณา รายข้อ พบว่า ทุกข้อไม่แตกต่างกัน

ตาราง 19 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์
เขต 3 ด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาจริยศึกษา

ข้อ	การดำเนินงาน	ชาย		หญิง		t
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
8	ครูผู้สอนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในกิจกรรม การเรียนการสอน	3.98	0.77	4.13	0.76	-2.343*
9	ครูผู้สอนจัดทำแผนการเรียนรู้โดยบูรณาการกับ การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม	3.64	0.80	3.74	0.82	-1.400
10	โรงเรียนนิมนต์พระสงฆ์มาเป็นวิทยากรอบรม คุณธรรม จริยธรรมนักเรียน	3.65	0.93	3.64	0.92	0.136
11	ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการ พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เช่น จริยศึกษา พุทธศาสนา ลูกเสือเนตรนารี ยุวภาษา ฯลฯ	4.05	0.82	4.11	0.81	-0.800
12	ครูผู้สอนให้นักเรียนร่วมกันจัดป้ายนิเทศผู้มี คุณธรรม จริยธรรม ดีเด่น	3.55	0.87	3.69	0.85	-1.935
13	ครูผู้สอนผลิตสื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้อง กับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม	3.40	0.84	3.44	0.84	-0.634
14	ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งการ เรียนรู้ด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน	3.66	0.86	3.73	0.81	-0.931
เฉลี่ยรวม		3.70	0.65	3.78	0.61	-1.452

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 19 พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ
การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาจริยศึกษา ไม่แตกต่างกันและ

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อ 8 ครูผู้สอนสอดคล้องคุณธรรม จริยธรรมในกิจกรรมการเรียน การสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนข้ออื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 20 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับคุณธรรมนักเรียน

ข้อ	การดำเนินงาน	ชาย		หญิง		t
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
15	โรงเรียนจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์	4.34	3.02	4.16	0.68	0.928
16	โรงเรียนจัดกิจกรรมชุมนุมจริยศึกษา และชุมนุมผู้บำเพ็ญประโยชน์	3.67	0.94	3.53	1.07	1.530
17	โรงเรียนจัดกิจกรรมแข่งขันกีฬาเพื่อฝึกความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา	4.28	0.72	4.23	0.74	0.768
18	โรงเรียนจัดกิจกรรมแข่งขันตอบปัญหาธรรมะ	3.54	0.93	3.51	0.96	0.415
19	โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยและวินัยนักเรียน	3.96	0.80	3.91	0.82	0.766
20	โรงเรียนจัดกิจกรรมการประกวดนักเรียนที่มีความประพฤติดี และมารยาทดี	3.68	0.96	3.59	0.92	1.029
21	โรงเรียนจัดกิจกรรมรำลึกถึงผู้มีพระคุณ เช่น พิธีไหว้ครู, วันแม่ ฯลฯ	4.29	0.76	4.40	0.64	-1.755
	เฉลี่ยรวม	3.96	0.77	3.90	0.60	1.018

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 20 พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ด้านการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมไม่แตกต่างกันและเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้อไม่แตกต่างกัน

ตาราง 21 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ด้านการส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรม

ข้อ	การดำเนินงาน	ชาย		หญิง		t
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
22	โรงเรียนจัดแหล่งการเรียนรู้ทั้งใน และ นอก โรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน	3.80	0.83	3.72	0.82	1.092
23	โรงเรียนจัดกิจกรรมอบรมค่ายพุทธบุตร	3.84	0.92	3.82	1.01	0.140
24	โรงเรียนจัดกิจกรรมวันสำคัญ และ ประเพณีร่วมกับ ชุมชน	4.16	0.79	4.26	0.69	-1.614
25	โรงเรียนจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีวิถีชีวิต ประชาธิปไตย เช่น กิจกรรมสถานนักเรียน	3.95	0.86	4.00	0.78	-0.586
26	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนเข้าเรียนพุทธศาสนา วันอาทิตย์	2.93	1.23	2.82	1.17	1.071
27	โรงเรียนจัดกิจกรรมอบรมนักเรียน และ สวดมนต์ ทุกวันศุกร์สุดสัปดาห์	3.92	1.01	4.29	3.21	-0.601
28	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนได้บรรพชาสามเณร ภาคฤดูร้อน	3.14	1.16	3.20	1.17	-1.803
	เฉลี่ยรวม	3.68	0.69	3.73	0.76	-0.836

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 21 พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ด้านการส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรม ไม่แตกต่างกันและเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้อไม่แตกต่างกัน

ตาราง 22 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ด้านการติดตามผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม

ข้อ	การดำเนินงาน	ชาย		หญิง		t
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
29	โรงเรียนมีมาตรการควบคุมความประพฤตินักเรียนอย่างต่อเนื่อง	3.85	0.88	3.75	0.85	1.314
30	ผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้ปกครองร่วมกันติดตามควบคุมความประพฤติของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง	3.90	0.85	3.78	0.85	1.525
31	โรงเรียนติดตามผลและส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน	3.83	0.80	3.75	0.88	1.068
32	โรงเรียนสังเกตพฤติกรรมนักเรียนที่ผ่านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน	3.79	0.80	3.76	0.81	0.329
33	โรงเรียนเชิดชูเกียรตินักเรียนที่มีคุณธรรม จริยธรรมดีเด่น	4.11	3.46	3.78	0.91	1.47
34	โรงเรียนติดตามนักเรียนที่จบการศึกษาให้มีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม	3.35	0.97	3.20	1.03	1.755
35	โรงเรียนส่งเสริมนักเรียนที่จบการศึกษาเข้ารับการศึกษาต่อ โดยการบวชเรียน	2.89	1.12	2.87	1.11	0.287
เฉลี่ยรวม		3.67	0.87	3.56	0.76	1.651

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 22 พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการติดตามผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้อไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 5 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จำแนกตามอายุ

ตาราง 23 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ตามสถานภาพอายุ โดยรวมและเป็นรายด้าน

ข้อความ	SS	DF	MS	F
1. ด้านการร่วมวางแผนเพื่อพัฒนาคุณธรรม				
ระหว่างกลุ่ม	6.448	2	3.224	5.075*
ภายในกลุ่ม	332.295	523	.635	
รวม	338.743	525		
2. ด้านการจัดการเรียนการสอนจริยธรรม				
ระหว่างกลุ่ม	.186	2	.093	.232
ภายในกลุ่ม	209.630	523	.401	
รวม	209.816	525		
3. ด้านการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับคุณธรรม				
ระหว่างกลุ่ม	.236	2	.118	.245
ภายในกลุ่ม	252.336	523	.482	
รวม	252.572	525		
4. ด้านการร่วมส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรม				
ระหว่างกลุ่ม	.640	2	.320	.615
ภายในกลุ่ม	272.365	523	.521	
รวม	273.005	525		

ตาราง 23 (ต่อ)

ข้อความ	SS	DF	MS	F
5. ด้านการติดตามผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม				
ระหว่างกลุ่ม	.130	2	.065	.095
ภายในกลุ่ม	355.260	523	.679	
รวม	355.390	525		
รวมทุกด้าน				
ระหว่างกลุ่ม	.497	2	.248	.677
ภายในกลุ่ม	191.860	523	.367	
รวม	192.357	525		

จากตาราง 23 พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โดยรวมไม่แตกต่างกันและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการร่วมวางแผนเพื่อพัฒนาคุณธรรมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆไม่แตกต่างกัน

ตาราง 24 ผลการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method) เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน ด้านการร่วมวางแผนเพื่อพัฒนาคุณธรรม โดยจำแนกตามสถานภาพอายุ

สถานภาพอายุ		ต่ำกว่า 40 ปี	40-50 ปี	สูงกว่า 50 ปี
	$\bar{X}$	3.47	3.78	3.73
ต่ำกว่า 40 ปี	3.47	-	.30*	.26
40-50 ปี	3.78	-	-	.05
สูงกว่า 50 ปี	3.73	-	-	-

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 24 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการร่วมวางแผนเพื่อพัฒนาคุณธรรม จำแนกตามอายุพบว่า ผู้บริหาร และครูผู้สอนที่มีอายุต่ำกว่า 40 ปี กับอายุ 40-50 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนกลุ่มอายุอื่นๆ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 8 การศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นคำถามปลายเปิดของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยจัดประเด็นเข้าด้วยกัน แล้วแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละและเสนอข้อมูลเป็นตาราง

ตาราง 25 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหาร และครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการร่วมวางแผนเพื่อพัฒนาคุณธรรม

ข้อ	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน (N=158)	ร้อยละ
1	โรงเรียนควรมีการวางแผนด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม	59	37.34
2	ควรเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน	57	36.08
3	ควรมีการมอบหมายงานให้ผู้รับผิดชอบในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมอย่างเหมาะสม	30	18.99
4	ควรมีการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน	12	7.59

จากตาราง 25 พบว่า ผู้บริหาร และครูผู้สอนแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในด้านการร่วมวางแผนเพื่อพัฒนาคุณธรรม โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้โรงเรียนควรมีการวางแผนด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนอย่าง

ชัดเจน เป็นรูปธรรม (ร้อยละ 37.34) ควรเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา
 คุณธรรม จริยธรรมนักเรียน (ร้อยละ 36.08) ควรมีการมอบหมายงานให้ผู้รับผิดชอบในการพัฒนา
 คุณธรรม จริยธรรมอย่างเหมาะสม (ร้อยละ 18.99) และควรมีการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาใน
 การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน (ร้อยละ 7.59)

ตาราง 26 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหาร และครูผู้สอน
 เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัด
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาจริยศึกษา

ข้อ	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน (N=158)	ร้อยละ
1	ครูผู้สอนควรสอดแทรกการสอนคุณธรรม จริยธรรมในกิจกรรม การเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	74	46.84
2	ครูผู้สอนควรจัดทำแผนบูรณาการกับการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน	39	24.68
3	จัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาจริยศึกษา ควรมีหลากหลายวิธี โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับชีวิตประจำวัน	27	17.09
4	โรงเรียนควรนิมนต์พระสงฆ์มาเป็นวิทยากรสอนวิชาพุทธศาสนา ในโรงเรียน	18	11.09

จากตาราง 26 พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ
 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน
 เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเรียงลำดับจากมาก
 ไปหาน้อย ดังนี้ ครูผู้สอนควรสอดแทรกการเรียนการสอนคุณธรรม จริยธรรมในการจัดกิจกรรม
 การเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ (ร้อยละ 46.84) ครูผู้สอนควรจัดทำแผนบูรณาการกับ
 การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน (ร้อยละ 24.68) จัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 วิชาจริยศึกษา ควรมีหลากหลายวิธี โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและสอดคล้องกับชีวิตประจำวัน
 (ร้อยละ 17.09) และ โรงเรียนควรนิมนต์พระสงฆ์มาเป็นวิทยากรสอนวิชาพุทธศาสนาในโรงเรียน
 (ร้อยละ 11.09)

ตาราง 27 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหารและครูผู้สอน
 เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียน
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับคุณธรรมนักเรียน

ข้อ	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน (N=158)	ร้อยละ
1	โรงเรียนควรจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเป็นประจำและต่อเนื่อง	65	41.14
2	โรงเรียนควรจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมโดยเน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติจริง และเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุด	52	32.91
3	โรงเรียนควรจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมโดยเน้นให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม	25	15.82
4	โรงเรียนควรจัดกิจกรรมค่ายพุทธบุตร	16	10.13

จากตาราง 27 พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในด้านการส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรม โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ โรงเรียนควรจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเป็นประจำและต่อเนื่อง (ร้อยละ 41.14) โรงเรียนควรจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมโดยเน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติจริง และเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนให้มากที่สุด (ร้อยละ 32.91) โรงเรียนควรจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมโดยเน้นให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม (ร้อยละ 15.82) และ โรงเรียนควรจัดกิจกรรมค่ายพุทธบุตร (ร้อยละ 10.13)

ตาราง 28 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรม

ข้อ	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน (N=158)	ร้อยละ
1	โรงเรียนควรจัดกิจกรรมอบรมนักเรียน และสวดมนต์ไหว้พระทุกวันศุกร์สุดสัปดาห์	60	37.97
2	ควรมีการยกย่องเชิดชูเกียรตินักเรียนที่มีคุณธรรม จริยธรรมดีเด่น	56	35.44
3	ส่งเสริมให้นักเรียนไปทำบุญฟังธรรมที่วัดร่วมกับชุมชน	27	17.09
4	โรงเรียนควรนิมนต์พระธรรมทูตมาอบรมศีลธรรมให้แก่นักเรียน	15	9.50

จากตาราง 28 พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในด้านการส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรม โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ โรงเรียนควรจัดกิจกรรมอบรมนักเรียน และสวดมนต์ไหว้พระทุกวันศุกร์สุดสัปดาห์ (ร้อยละ 37.97) ควรมีการยกย่องเชิดชูเกียรตินักเรียนที่มีคุณธรรม จริยธรรมดีเด่น (ร้อยละ 35.44) ส่งเสริมให้นักเรียนไปทำบุญฟังธรรมที่วัดร่วมกับชุมชน (ร้อยละ 17.09) และ โรงเรียนควรนิมนต์พระธรรมทูตมาอบรมศีลธรรมให้แก่นักเรียน (ร้อยละ 9.50)

ตาราง 29 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหารและครูผู้สอน
เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ด้านการติดตามผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม

ข้อ	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน (N=158)	ร้อยละ
1	ควรมีการติดตาม ประเมินผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม นักเรียน อย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ	60	37.97
2	ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ควรมีส่วนร่วมในการติดตาม และประเมินผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน	58	36.71
3	ควรมีวิธีการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนที่ได้รับการพัฒนา คุณธรรมจริยธรรมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน	23	14.56
4	ควรมีการรายงานผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ให้ สาธารณชนทราบ	17	10.76

จากตาราง 29 พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ
การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์
เขต 3 ในด้านการติดตามผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้
ควรติดตาม ประเมินผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ
(ร้อยละ 37.97) ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ควรมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล
การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน (ร้อยละ 36.71) ควรมีวิธีการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน
ที่ได้รับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียน (ร้อยละ 14.56) และ
ควรมีการรายงานผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ให้สาธารณชนทราบ (ร้อยละ 10.76)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ผู้วิจัยจะได้นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สมมติฐานของการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
  - 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
  - 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
  - 3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
  - 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล
4. สรุปผลการวิจัย
5. อภิปรายผล
6. ข้อเสนอแนะ
  - 6.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
  - 6.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 โดยจำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง เพศและอายุ

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 แตกต่างกัน
2. ผู้บริหารและครูผู้สอน ที่มีอายุ เพศ ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในปีการศึกษา 2551 จำนวน 3,617 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร จำนวน 326 คน และครูผู้สอนจำนวน 3,291 คน ตามข้อมูลเมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2551

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในปีการศึกษา 2551 จำนวน 526 คน จำแนกเป็นผู้บริหารจำนวน 181 คน และครูผู้สอนจำนวน 345 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยขึ้น โดยได้รับคำปรึกษาจากคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ ในการให้การแนะนำในการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นการหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 2 จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้ Independent samples t-test ได้ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 2.301 – 7.849 และความเชื่อมั่น(Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ผลปรากฏว่า ได้ค่าความเชื่อมั่น .9670

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยส่งแบบสอบถามและหนังสือขอความร่วมมือแล้วติดต่อขอรับแบบสอบถามด้วยตนเอง ภายในเวลาดำหนด ซึ่งแบบสอบถามที่ได้ส่งไป จำนวน 526 ฉบับ ได้รับกลับคืน 526 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้นำข้อมูลที่เก็บได้ไปวิเคราะห์โดยใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติและใช้สถิติวิเคราะห์ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้คำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage) จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เกี่ยวกับศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จัดอันดับและนำเสนอข้อมูลประกอบเป็นความเรียง แปลความหมายค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณา 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด. 2535 : 103) คือ

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง เห็นด้วยในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ของผู้บริหารและครูผู้สอนตามตัวแปรสถานภาพตำแหน่ง และเพศ โดยการใช้ สถิติ t-test โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระต่อกัน (Independent Sample) เพื่อทำการเปรียบเทียบความแตกต่าง โดยกำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

4.4 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ของผู้บริหารและครูผู้สอน ตามตัวแปรอายุ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way Analysis of Variance) ถ้าพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่ระดับนัยสำคัญ .05 จะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ ตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

4.5 การวิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในแบบสอบถามตอนที่ 3 โดยแจกแจงความถี่และสรุปเป็นความเรียง

สรุปผลของการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาค่าเฉลี่ยต่ำ ดังนี้ ด้านการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาจริยศึกษา ด้านการร่วมวางแผนเพื่อพัฒนาคุณธรรม ด้านการส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมและด้านการติดตามผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม
2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 โดยภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน
4. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 โดยรวม ไม่แตกต่างกันและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการร่วมวางแผนเพื่อพัฒนาคุณธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน
5. ผู้บริหารและครูผู้สอนแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในด้านการร่วมวางแผนเพื่อพัฒนาคุณธรรม โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้
  - 5.1 โรงเรียนควรมีการวางแผนด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม
  - 5.2 ควรเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน

5.3 ควรมีการมอบหมายงานให้ผู้รับผิดชอบในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมอย่างเหมาะสม

5.4 ควรมีการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน

6. ผู้บริหารและครูผู้สอน แสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาจริยศึกษา โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้

6.1 ครูผู้สอนควรสอดแทรกการสอนคุณธรรม จริยธรรมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

6.2 ครูผู้สอนควรจัดทำแผนบูรณาการกับการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน

6.3 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาจริยศึกษาควรมีหลากหลายวิธี โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับชีวิตประจำวัน

6.4 โรงเรียนควรนิมนต์พระสงฆ์มาเป็นวิทยากรสอนวิชาพุทธศาสนาในโรงเรียน

7. ผู้บริหารและครูผู้สอน แสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ในด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้

7.1 โรงเรียนควรจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเป็นประจำ และต่อเนื่อง

7.2 โรงเรียนควรจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมโดยเน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติจริง และเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนให้มากที่สุด

7.3 โรงเรียนควรจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมโดยเน้นให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

7.4 โรงเรียนควรจัดกิจกรรมค่ายพุทธบุตร

8. ผู้บริหารและครูผู้สอน แสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ในด้านการส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรม โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้

8.1 โรงเรียนควรจัดกิจกรรมอบรมนักเรียนและสวดมนต์ไหว้พระทุกวันศุกร์สุดสัปดาห์

8.2 ควรมีการยกย่องเชิดชูเกียรตินักเรียนที่มีคุณธรรม จริยธรรมดีเด่น

8.3 ควรส่งเสริมให้นักเรียนไปทำบุญฟังธรรมที่วัดร่วมกับชุมชน

8.4 โรงเรียนควรนิมนต์พระธรรมทูตมาอบรมศีลธรรมให้แก่ นักเรียน

9. ผู้บริหารและครูผู้สอนแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในด้านการติดตามผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้

9.1 ควรมีการติดตาม ประเมินผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ

9.2 ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและชุมชนควรมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน

9.3 ควรมีวิธีการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนที่ได้รับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

9.4 ควรมีการรายงานผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ให้สาธารณชนทราบ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยความคิดเห็นการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูผู้สอนในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน สามารถจำแนกรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมนักเรียน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน วิชาจริยศึกษา ด้านการร่วมวางแผนเพื่อพัฒนาคุณธรรม ด้านการส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมและ ด้านการติดตามผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอนก แท้สูงเนิน (2547 : บทคัดย่อ) โดยได้ศึกษาทำการวิจัยการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนด้านความมีวินัย และความประหยัด พบว่า การพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเห็นความสำคัญกับการพัฒนาด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมมากกว่าด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อริยธรรม ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านการวางแผนในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และด้านการติดตามผล ซึ่งน่าจะมีผลมาจากการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยความสุข ไม่เกิดความเครียดจากการอ่านหนังสือ ดังนั้นเพื่อเป็นการสนองนโยบายดังกล่าว ผู้บริหารและครูผู้สอนในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จึงมุ่งพัฒนาด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เช่น กิจกรรม กีฬา กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี บุคลากรและผู้นำเพื่อประโยชน์ มากกว่าด้านอื่นๆ

2. ผู้บริหารและครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 แตกต่างกัน คือ ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ส่วนครูผู้สอนเน้น การสอนคุณธรรม จริยธรรมสอดแทรกในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นผลมาจากบทบาท หน้าที่ของผู้บริหารและครูผู้สอนที่แตกต่างกัน คือ ผู้บริหารมีหน้าที่ในการวางแผน และกำหนด นโยบายการพัฒนาคุณภาพนักเรียน โดยให้ สอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการ ส่วนครูผู้สอนมีบทบาทหน้าที่ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา ให้นักเรียนมีความรู้คู่คุณธรรม เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข จึงทำให้จุดเน้นที่มีต่อการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรมนักเรียนแตกต่างกันซึ่งสามารถเทียบเคียง ได้กับผลงานวิจัยของคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ

3. ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการ พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากบทบาท หน้าที่ของผู้บริหารรวมทั้งครูผู้สอน ทั้งเพศชาย และเพศ หญิงที่ต้องการจัดการศึกษา และจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ควบคู่กับคุณธรรม ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดไว้ในมาตรา 23 ที่ว่าการจัดการศึกษา ทั้งในระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม การจัดกระบวนการเรียนรู้และ บูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา และมาตรา 24 (4) ที่ว่าการการจัด กระบวนการเรียนรู้นั้นจะต้องจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ต่างๆอย่างได้สัดส่วน สมดุลกัน รวมทั้งการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ดังนั้นจึงถือว่าเป็นหน้าที่ และภารกิจของผู้บริหาร และครูผู้สอนในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม นักเรียน ไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิงก็ตามซึ่งสอดคล้องกับบรรจง เรืองสะอาด (2539 : 27- 28) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพการปลูกฝังจริยธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่าการอบรมใน สถานศึกษานั้น จริยธรรมที่ควรปลูกฝังให้เกิดกับนักเรียนมากที่สุดคือ ความขยัน ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัย และความสามัคคี ครูในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเมืองจะปลูกฝังจริยธรรมให้แก่ นักเรียนด้านการตรงต่อเวลามากกว่าโรงเรียนในชนบท

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอนที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ไม่แตกต่างกันทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจาก บทบาทภารกิจของผู้บริหาร และครูผู้สอน ที่มีหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ คู่คุณธรรม ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่เป็นกฎหมายทางการศึกษาได้กำหนดแนวทางพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนไว้ในมาตรา 23 ที่ว่า การจัดการศึกษาทั้งในระบบ และนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรมการจัดกระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาและมาตรา 24(4) ที่ว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้นั้นจะต้องจัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ต่างๆอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ทุกวิชา ดังนั้น จึงถือเป็นภารกิจที่สำคัญของผู้บริหารและครูผู้สอนในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับแนวนโยบายดังกล่าวไม่ว่าจะมีอายุมากหรือน้อยก็ตาม

4. การวิเคราะห์ ความคิดเห็นข้อเสนอแนะของผู้บริหาร และครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จากคำถามปลายเปิดพอสรุปได้ดังนี้

4.1 ด้านการร่วมวางแผนเพื่อพัฒนาคุณธรรม ผู้บริหาร และครูผู้สอน มีความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 มากที่สุด คือ โรงเรียนควรมีการร่วมวางแผนด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม และมีผู้รับผิดชอบในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ (กรมวิชาการ. 2544 : 59) ได้เสนอแนะไว้ว่า ทุกคนมีโอกาสเสริมสร้างและตระหนักในความรับผิดชอบ โดยครูจะต้องเป็นผู้คิด และวางแผน โดยให้เด็กมีส่วนร่วมเพื่อจะนำไปสู่การควบคุม และจัดระเบียบทางสังคม และการวางแผน เพื่อจัดประสบการณ์ต่างๆดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่าในการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมนักเรียนนั้น โรงเรียนจะต้องมีการกำหนดนโยบายและมีการวางแผน โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน

4.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาจริยศึกษา ผู้บริหารและครูผู้สอน มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 มากที่สุด คือ ครูผู้สอน สอดแทรกการสอนคุณธรรม จริยธรรมในกิจกรรมการเรียนการสอน โดยบูรณาการทุกกลุ่มสาระ

การเรียนรู้โดยจัดกิจกรรมหลากหลายวิธี โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ที่ได้บูรณาการการสอนวิชาจริยศึกษาและพระพุทธศาสนาไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม นอกจากนี้ ปีเตอร์ส (Peters. 1974 : 253 ; อ้างถึงใน กรมวิชาการ. 2544 : 58) เสนอไว้ว่า การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นตัวเองทางจริยธรรมนั้นต้องให้เด็กซึมซับเนื้อหาที่เป็นพื้นฐาน (Basic Rules) ที่จะใช้ได้กับทุกสังคมโลกที่ว่า การกระทำใดๆ ของตนต้องไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อนซึ่งการพิจารณาเลือกการกระทำนี้ปราศจากอคติ และใช้หลักของเมตตาธรรม และกรมวิชาการ (2544 : 59) ได้เสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ครูผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้ควบคุม ผู้ชี้ขาด มาเป็นผู้เตรียมประสบการณ์ที่จะนำไปสู่พฤติกรรมของกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสแสดงความสามารถในการศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเองซึ่งจะส่งผลให้การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมบรรลุเป้าหมายอย่างเต็มที่ซึ่งสอดคล้องกับประพันธ์ สุปินตา (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจริยศึกษาของโรงเรียน โปธิโสภณ จังหวัดเชียงใหม่ผลจากการศึกษาพบว่า โรงเรียนให้ความสำคัญต่อครูเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนการจัดการเรียนการสอนทุกวิชาต้องสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม มีการจัดภูมิทัศน์ให้เอื้อต่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม มีการจัดกิจกรรมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน เช่นการนั่งสมาธิ การรักษาความสะอาด การอบรมธรรมะ การอบรมหน้าเสาธง และการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

4.3 ด้านการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมนักเรียน ผู้บริหารและครูผู้สอน มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่บุรีรัมย์ เขต 3 ดังนั้น โรงเรียนควรจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเป็นประจำ และต่อเนื่อง โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมซึ่งเน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติจริง และเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นางเยาว์ แข่งเพ็ญแข (2545 : 35) ที่กล่าวว่าครูและผู้ปกครองควรจัดกิจกรรมกลุ่มต่างๆ เช่น กิจกรรมกีฬา ดนตรี ทัศนศึกษาและการแสดง เพราะช่วยให้วัยรุ่นเข้าใจเพื่อนต่างเพศ และเพื่อนเพศเดียวกันมากขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้พื้นฐานของความมีจริยธรรมอย่างแท้จริง ที่จะเป็นการส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดขึ้นกับนักเรียนได้เป็นอย่างดี

4.4 ด้านการส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรม ผู้บริหาร และครูผู้สอน มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ดังนั้นโรงเรียนควรจัดกิจกรรมอบรมนักเรียน สวดมนต์ ทำบุญ ฟังธรรม ร่วมกับชุมชน ทั้งนี้คงเนื่องมาจากกิจกรรมสำคัญทางศาสนาเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์สำหรับนักเรียน ที่จะช่วยกล่อมเกลาสภาพจิตใจ ซาบซึ้งในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าและช่วย

ส่งเสริมทำนุบำรุงพระศาสนา นอกจากนี้ยังเป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ให้เกิดขึ้นกับนักเรียน โดยมีพ่อ แม่ ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมดังกล่าว

4.5 ด้านการติดตามผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ผู้บริหารและครูผู้สอน มีความคิดเห็น และข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 โดยให้มีการติดตามผล ประเมินผล การพัฒนา คุณธรรม จริยธรรมนักเรียน อย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอซึ่งผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชนมี ส่วนร่วม ทั้งนี้เนื่องจากการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ เพื่อให้ นักเรียนเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรมที่ยั่งยืน โดยใช้วิธีการประเมินผลที่หลากหลายและทุก ฝ่ายมีส่วนร่วมซึ่งสอดคล้องกับ วิชัย วงศ์ใหญ่ (2543 : 23-25 ; อ้างถึงใน กรมวิชาการ. 2544 : 71) ที่กล่าวว่าประเมินการ และการติดตามผลพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนนั้น ต้องประเมิน อย่างหลากหลายมิติ ทั้งทางด้านความรู้ ความรู้สึก และการปฏิบัติ โดยการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ซึ่งผลการประเมินไม่ใช่เพื่อวัดการผ่านเกณฑ์ แต่เพื่อนำไปสู่การพัฒนา ศักยภาพของนักเรียนแต่ละบุคคล โดยผู้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนา และติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุม และสม่ำเสมอ ซึ่งจะช่วยให้เยาวชนมีความงอกงามทาง จริยธรรมอย่างมั่นคง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ทราบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อเสนอเป็นแนวทางในการดำเนินการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 อยู่ในระดับมากสัมฤทธิ์ผลตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และสอดคล้องกับนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้เกิดจากผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบในการจัดการศึกษาทุกระดับขาดความตระหนัก และเห็นคุณค่าของการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนน้อยเกินไป ดังนั้นทุกฝ่ายควรมีการปรับกระบวนการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายและวางแผนยุทธศาสตร์ ให้สอดคล้องกับการปฏิบัติ โดยบูรณาการพัฒนาความรู้ในด้านต่างๆ ผสมผสานกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน

1.2 ผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ส่วนใหญ่ไม่เห็นความสำคัญต่อการดำเนินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ดังนั้นจึงควรมีการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อสร้างความตระหนักในคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน นอกจากนี้ยังต้องปรับปรุงบุคลิกภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนรวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมและการจัดกิจกรรมต่างๆภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม ที่พึงประสงค์หลากหลาย ต่อเนื่อง และเหมาะสม โดยมีการติดตามผลการพัฒนาทุกระยะ

1.3 ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ให้ความสนใจในด้านการพัฒนาด้านกิจกรรมนักเรียนมากกว่าการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม ดังนั้น โรงเรียนควรพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยกำหนดเนื้อหาจริยศึกษาและศาสนา สอดแทรกในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเน้นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 ควรส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน

ในรูปแบบอื่นๆ อย่างหลากหลาย เพื่อเป็นข้อมูลและเป็นแนวทางให้ผู้บริหาร ครู อาจารย์และ
ผู้ปกครอง รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง นำไปใช้ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม แก่เยาวชนไทย
อย่างมีคุณภาพ

2.2 ควรมีการปรับนโยบาย โครงสร้างและควมมีการศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร
วิชาจริยศึกษาและพุทธศาสนา เพื่อนำผลการวิเคราะห์มาปรับปรุง พัฒนาและวางแผนในการจัด
กิจกรรมการเรียนรู้ ให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม สำหรับนักเรียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2528). **หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533)**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. (2544 ก). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. (2544 ข). **กรอบความคิดเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมที่เน้น ความมีวินัย และความเป็นประชาธิปไตย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ คุรุสภาลาดพร้าว.
- จักรพงษ์ นิลพงษ์. (2543). **การศึกษาจริยธรรมนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต : ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- กำแพง จิตตะมาศ. (2548). **การศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญา การบริหารการศึกษา : มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชำเลื่อง วุฒิจันทร์. (2524). **หลักการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2524). **จิตวิทยาจริยธรรม และจิตวิทยาภาษา**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก. (2520). **รายงานการวิจัย ฉบับที่ 21 จริยธรรมของเยาวชนไทย** : โรงพิมพ์การศาสนา.
- ธีรรัตน์ กิจจาร์ภัย. (2542). **คุณธรรมสำหรับผู้บริหาร**. เพชรบูรณ์ : คณะครุศาสตร์สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์.
- นงเยาว์ แข่งเพ็ญแข. (2545). **การเสริมพลังจิตใจ จริยธรรม และวินัยสำหรับเด็ก และเยาวชน**. กรุงเทพฯ : บริษัท 21 เซ็นจูรี่ จำกัด.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บรรจง เรืองสะอาด. (2539). **สภาพการอบรมและปลูกฝังจริยธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- บุญมี แทนแก้ว. (2541ก). **จริยธรรมกับชีวิต**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- _____. (2541ข). **ปรัชญา**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

- ประกาศรี สีนอำไพ. (2535). *พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2540). *พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเวศ วะสี. (2537). *ยุทธศาสตร์ทางปัญญาของชาติ : ยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่สุดของสังคมทั้งหมดร่วมกัน* : อัมรินทร์พรินติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
- ประพันธ์ สุปินดา. (2535). *กิจกรรมการเรียนการสอนจริยศึกษาโรงเรียนโพธิโสภณ* จังหวัดเชียงใหม่ : วิทยานิพนธ์ปริญญาการบริหารการศึกษา : มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. (2542). *ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. บุรีรัมย์ : ครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. (2530). พิมพ์ครั้งที่ 32. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- พนัส หันนาคินทร์. (2529). *การสอนค่านิยมและจริยธรรม*. พิษณุโลก : โรงพิมพ์พิณเนศ.
- พระธรรมปิฎก. (2539). *วินัย เรื่องที่ใหญ่กว่าที่คิด*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ครุสภา.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. (2542, 19 สิงหาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 116 ตอนที่ 7 ก.
- พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ และคณะ. (2544). *ความรู้คู่คุณธรรม*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- พุทธทาสภิกขุ. (2521). *การเสริมสร้างจริยธรรมแก่เด็กวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ : สมชายการพิมพ์.
- _____. (2543). *บางแง่มุมของมนุษย์ในทัศนะพุทธทาสภิกขุ*. กรุงเทพฯ. สุขภาพใจ.
- มาลินี จุฑะรพ. (2537). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ.
- รังสรรค์ แสงสุขและคณะ. (2544). *ความรู้คู่คุณธรรม*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. (2540, 11 ตุลาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 114 ตอนที่ 55 ก.
- วัชร ฐวธรรม. (2538). *49 ยุทธการสร้างลูกรัก*. กรุงเทพฯ : ศูนย์การพิมพ์พลชัย.
- วิทยากร เชียงกุล. (2545). *ปัญหาสิทธิเด็กและเยาวชน 28 ด้าน*. มติชนรายวัน. วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2545.
- วิทยาลัยครุนครปฐม. (2534). *“ปัญหาการเรียนการสอนจริยศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น”*. รายงานการวิจัย. อัดสำเนา.

- ศักดิ์ชัย นิรัญทวิ. (2541). ความแปลกแยกกับพฤติกรรมการทำงานของครูสังกัด กรุงเทพมหานคร. ศุภวารณ รัตนฤพา. (2534). พัฒนาการของหลักสูตรและการสอนจริยศึกษาในระดับประถมศึกษา ตั้งแต่พุทธศักราช 1820 – 2530. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมเดช ไจหวัง. (2547). การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านไทร อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ปริญญา สาขาการบริหารการศึกษา : มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สาโรช บัวศรี. (2523). แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา. _____ . (2526). จริยธรรมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว.
- ลีปนันท เกตุทัต. (2538). “บทสังเคราะห์วิสัยทัศน์” ในประมวลสาระของการ ประชุมคณะศึกษา โครงการศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร. (อค์สำเนา.)
- สุจิรา สุขสาร. (2545). การพัฒนาเครื่องมือวัดคุณธรรม จริยธรรมที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขของนักเรียนตามมาตรฐานโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2541. วิทยานิพนธ์ สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สุทธิวงศ์ ดันติยาพิศาลสุทธิ. (2542, พฤศจิกายน). การส่งเสริมจริยธรรม และค่านิยมของเด็กและเยาวชน. วารสารวิชาการ. 2(11). 31.
- สุริโย โสมณวัฒน์. (2547). การดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านสีสุก อำเภอทรายมูล จังหวัดยโสธร : วิทยานิพนธ์ การบริหารการศึกษา : มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์. (2539). แนวทางการบริหารงานในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา. หน่วยศึกษานิเทศก์.
- สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์. (2544). ข้อมูลทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น โรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2544. ฝ่ายแผนงาน และงบประมาณ. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์.
- อเนก แท้สูงเนิน. (2548). การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีวินัย ด้านความสะอาด และด้านความประหยัดของนักเรียนโรงเรียนตลาดไทรพิทยาคม : วิทยานิพนธ์ปริญญา การบริหารการศึกษา : มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- Bandura, A. (1975). **Social Learning Theory**. England, N.J: Prentice – Hall.
- Bussey, K. (1982). **Gender Differences in Moral Reasoning**. N Y: Academic Press.
- Good, C. V. (1959). **Dictionary of Education**. N Y: McGraw-Hill.
- Hoffman, M. L. (1970). **Moral Development in Chamichael's Manual of Child Development**.
N Y: Riley and Sons.
- _____. (1979). "Moral Development" **Cormichael's Manual of Child Psychology**. Vol. 3 rd
ed. John Willey & Sons Inc.
- Peters, R. S. (1974). **Psychology and Ethical Development**. London: George Allen.
- Sears, R. R. and Others. (1957). **Patterns of Child Rearing**. California: Stanford
University Press.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
Buriram Rajabhat University

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ว ๖๕๘

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถ.จระ ค.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์
จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๓ กันยายน ๒๕๕๑

เรื่อง ขออนุญาตเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณสมศักดิ์ ชอบทำดี

ด้วย นายสรสิทธิ์ ทิพย์อักษร นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาวิทยาลัย เขต ๓ โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คร.สงวน ทรงวิวัฒน์ เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ทิพิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขออนุญาตจากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการใน ขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุญาตและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

๙ จพ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คร.สุเทียบ ละอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๑๖ คอ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ว ๖๕๘

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถ.จระ ค.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์
จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๓ กันยายน ๒๕๕๑

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณดำรง กรเทศกมล

ด้วย นายสรสิทธิ์ ทิพย์อักษร นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาวิทยาลัย เขต ๓ โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คร.สงวน ทรงวิวัฒน์ เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดี จึงขอกความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการใน ขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

๙ จพ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คร.สุเทียบ ละอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๑๖ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ว ๖๕๘

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถ.จระ ค.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์
จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๓ กันยายน ๒๕๕๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณพินิจ เมฆะสุวรรณ

ด้วย นายสรสิทธิ์ ทิพย์อักษร นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาวิทยาลัย เขต ๓ โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สงวน ทรงวิวัฒน์ เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือในการทำการวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการใน ขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

๙ ๖๖

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๑๖ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ภาคผนวก ข

ขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือวิจัย

มหาวิทยาลัยสุโขทัย
Buriram Rajabhat University

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ว ๗๐๗

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถ.จิระ ค.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์
จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๗ ตุลาคม ๒๕๕๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือในการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียนประโคนชัยพิทยาคม

ด้วย นายสรสิทธิ์ ทิพย์อักษร นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต ๓ โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สงวน ทรงวิวัฒน์ เป็น ประธานกรรมการควบคุมการศึกษากันคว้า ในการนี้นักศึกษามีความประสงค์ในการทดลองใช้ เครื่องมือในการวิจัยที่จะใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง เพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องมือในการวิจัย

ดังนั้นจึงขออนุญาตให้ นายสรสิทธิ์ ทิพย์อักษร ทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัยกับกลุ่ม ตัวอย่าง สำหรับกำหนดการทำงานผู้ทำการวิจัยจะประสานในรายละเอียดอีกครั้ง มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

๙ ๖/๖

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๑๖ คีย์ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ว ๓๐๓

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถ.จระ ค.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์
จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๓ ตุลาคม ๒๕๕๑

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือในการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดบ้านเมืองคำ

ด้วย นายสรสิทธิ์ ทิพย์อักษร นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต ๓ โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สงวน ทรงวิวัฒน์ เป็น ประธานกรรมการควบคุมการศึกษาค้นคว้า ในการนี้นักศึกษามีความประสงค์ในการทดลองใช้ เครื่องมือในการวิจัยที่จะใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง เพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องมือในการวิจัย

ดังนั้นจึงขออนุญาตให้ นายสรสิทธิ์ ทิพย์อักษร ทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัยกับกลุ่ม ตัวอย่าง สำหรับกำหนดการทำงานผู้ทำการวิจัยจะประสานในรายละเอียดอีกครั้ง มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๑๖ คอ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ว ๓๐๓

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถ.จระ ค.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์
จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๓ ตุลาคม ๒๕๕๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือในการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสองห้องพิทยาคม

ด้วย นายสรสิทธิ์ ทิพย์อักษร นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาวิทยาลัย เขต ๓ โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สงวน ทรงวิวัฒน์ เป็นประธานกรรมการควบคุมการศึกษาค้นคว้า ในกรณีนี้ นักศึกษามีความประสงค์ในการทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัยที่จะใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง เพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องมือในการวิจัย

ดังนั้นจึงขออนุญาตให้ นายสรสิทธิ์ ทิพย์อักษร ทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง สำหรับกำหนดการทำงานผู้ทำการวิจัยจะประสานในรายละเอียดอีกครั้ง มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ร.จ.พ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๑๖ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกเครื่องมือวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ที่ ศธ 04084 / 4๕๐๕

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3
ถนนนางรอง - ปะคำ อ.นางรอง จ.บุรีรัมย์ 31110

๑ ธันวาคม 2551

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดทุกโรง

ด้วย นายสรสิทธิ์ ทิพย์อักษร นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ในการนี้นักศึกษามีความประสงค์จะเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามแก่ผู้เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จึงแจ้งให้โรงเรียนในสังกัดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาผู้ทำการวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายประจัญ สอนกระโทก)

รองผู้ช่วยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปฏิบัติราชการแทน
ผู้ช่วยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

งานบริหารทั่วไป

กลุ่มอำนาจการ

โทร. 014-631131

โทรสาร 044-632290

ภาคผนวก ง

แบบสอบถามเพื่อวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้บริหาร และครูในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียน
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 3

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้มีทั้งหมด 3 ตอน คือ
  - ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
  - ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 3 แบ่งออกเป็น 5 ด้าน
    - (1) ด้านการร่วมวางแผนเพื่อพัฒนาคุณธรรม
    - (2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาจริยศึกษา
    - (3) ด้านการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมนักเรียน
    - (4) ด้านการส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรม
    - (5) ด้านการติดตามผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม
  - ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเพื่อเสนอปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน
2. ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ และตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด
3. ข้อมูลที่ท่านตอบจะไม่มีผลกระทบต่อการทำงานในตำแหน่งหน้าที่ของท่านแต่ประการใด ข้อมูลที่ได้จะเก็บเป็นความลับ และนำผลไปใช้สำหรับการวิจัยในครั้งนี้เท่านั้น

ขอขอบพระคุณอย่างสูงในการให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

นายสรสิทธิ์ ทิพย์อักษร

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ตอนที่ 1

แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดให้รายละเอียดเกี่ยวกับตัวท่าน โดยกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ( ) หน้าข้อความ ที่เป็นสถานภาพของท่านตามความเป็นจริง

1. สถานภาพตำแหน่ง

( ) 1. ผู้บริหาร

( ) 2. ครู

2. เพศ

( ) 1. ชาย

( ) 2. หญิง

3. อายุ

( ) 1. ต่ำกว่า 40 ปี

( ) 2. 40- 50 ปี

( ) 3. สูงกว่า 50 ปี

ตอนที่ 2

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร และครูในการพัฒนาคุณธรรม
จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามต่อไปนี้เป็นข้อความหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม
ของนักเรียน
2. แบบสอบถามแบ่งเป็น 5 ด้าน คือ ด้านการร่วมวางแผนเพื่อพัฒนาคุณธรรม ด้านการจัด
กิจกรรมการเรียนการสอนวิชาจริยศึกษา
ด้านการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม ด้านการส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรม
และ ด้านการติดตามผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม
3. ขอความกรุณาท่านอ่านรายการต่างๆ ในแต่ละข้ออย่างละเอียด แล้วพิจารณาว่าท่าน
เห็นด้วยมากน้อยเพียงใดกับตัวแปรที่มีผลต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน
ตามรายการ 5 ระดับ ดังนี้
  - 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด
  - 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก
  - 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
  - 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย
  - 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

เมื่อท่านพิจารณาแล้วโปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ตัวอย่าง

ข้อ	การมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครู ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม นักเรียน	ระดับการมีส่วนร่วม					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1	
0.	โรงเรียนมีการวิเคราะห์การพัฒนา คุณธรรม จริยธรรมนักเรียน	.....	... ✓ ...	.....	.....	.....	(.....)
00.	โรงเรียนมีแผนงาน โครงการด้าน การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม นักเรียน	.....	.....	.....	... ✓ ...	.....	(.....)

จากตัวอย่างข้อ 0. ผู้ตอบแบบสอบถามกาเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับความคิดเห็น “มาก” แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นด้วยว่า โรงเรียนมีการวิเคราะห์การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน อยู่ในระดับมาก

จากตัวอย่างข้อ 00. ผู้ตอบแบบสอบถามกาเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับความคิดเห็น “น้อย” แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นด้วยว่า โรงเรียนมีแผนงาน โครงการด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน อยู่ในระดับน้อย

ตอนที่ 3

แบบสอบถามปลายเปิด

คำชี้แจง ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรคต่างๆ และข้อเสนอแนะที่มีต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน

ด้านการร่วมวางแผนเพื่อพัฒนาคุณธรรม

.....

.....

.....

ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาจริยศึกษา

.....

.....

.....

ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม

.....

.....

.....

ด้านการส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรม

.....

.....

.....

ด้านการติดตามผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม

.....

.....

.....

ขอขอบคุณอย่างสูงที่กรุณาตอบแบบสอบถามครบถ้วน

นายสรสิทธิ์ ทิพย์อักษร

ผู้วิจัย

ภาคผนวก จ

ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อแบบสอบถามการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ตาราง ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแบบสอบถามการวิจัย

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC	สรุปผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
2	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
3	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
4	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
5	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
6	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
7	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
8	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
9	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
10	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
11	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
12	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
13	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
14	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
15	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
16	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
17	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
18	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
19	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
20	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
21	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
22	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
23	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
24	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
25	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้

ตาราง (ต่อ)

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC	สรุปผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
26	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
27	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
28	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
29	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
30	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
31	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
32	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
33	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
34	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
35	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้

ประวัติย่อของผู้วิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นายสรสิทธิ์ ทิพย์อักษร

วัน เดือน ปีเกิด 6 กันยายน พ.ศ. 2512

สถานที่เกิด 17 หมู่ 8 อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์

ที่อยู่ปัจจุบัน 41 ถ.หนองม่วงวิถี อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3

ประวัติการศึกษา พ.ศ. 2525 ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านปะคำ
อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์

พ.ศ. 2527 มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนไทยเจริญวิทยา
อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์

พ.ศ. 2531 มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนางรอง
อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

พ.ศ. 2533 อนุปริญญา (อ.ศศ.) วิทยาลัยครูบุรีรัมย์
อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

พ.ศ. 2535 ปริญญาตรี (ค.บ.) วิทยาลัยครุนครราชสีมา
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

พ.ศ. 2554 ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์